

MARCH — APRIL 1985

МИ І СВІТ

THE UKRAINIAN MAGAZINE

WE AND THE WORLD

\$2.00

РЕДАКТОР І ВИДАВЕЦЬ: МИКОЛА КОЛЯНКІВСЬКИЙ
Адреса для редакційної й адміністративної кореспонденції
(вплата грошей):

My i Svit, Niagara Falls Art Gallery & Museum,
Queen Elizabeth Way, R.R.2, Niagara Falls, Ont. L2E 6S5, Canada
Tel. 356-1514 (Area code 416)

Publisher & Editor: Mykola Kolankiwsky

З М І С Т :

В. Скуратівський: Мамина пісня

М. К-ий: Так будувалися фундаменти

Ст. Г.: Автобус "Схід Дельта 100"

І. Римарчук: Іван Драч — "Сто століть у мого роду"

М. С.: Моаммар Кадафі про себе

М. Точило: Фейлетони на тему дня —

Коли щастю немає кінця

Похвала приятні

Рефлексії на тему тіней

Дмитро Третяк: Видатний шевченкознавець

А. Х.: Пам'ятник княжої слави

Пепетеля: Муана Пуо

Хроніка

ФОТА НА ОБКЛАДИНЦІ: Картина Віктора Козика — "Чернігівські собори" (Спаський, 1036 року і Борисоглібський, 1123 року). На останній зовнішній сторінці — "Примари", графіка Івана Марчука (Київ). На передостанній внутрішній сторінці: Українська скорбна мати при Могилі невідомого воєнка в Києві (до роковин закінчення Другої світової війни).

Річна передплата для Канади, США і всіх інших держав — 12.00 доларів.

International Standard Serial Number ISSN 0027-5417

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa,
and for payment of postage in cash.

Second class mail registration number 1676.

Василь Скуратівський

МАМИНА ПІСНЯ

Рідна мати моя,
ти ночей недоспала...

Крізь прочинене вікно доноситься тиха мелодія, яка, знаю, завше бентежила чутливу мамину душу.

Аби зненацька не потрижовити її, удавано показую і бачу, як ураз зводиться сива голова, сплескують долоні і прорізує тишу мамина окличка: “Синочку мій дороженький!..”

Кидаю на спориш похідну валізу і підбіжки поспішаю до неньки, щоб не завдати їй клопотів — знаю, як важко вже старенькій зводиться, але вона таки встигає випередити мене, кидається в обійми. Я чую, як надтужно б'ється її ніжне серце, важко дихають груди. Роки беруть своє, і від того крадькує невтішна мисль: а що, як ураз відійде найдорожча тобі людина, хто ж тоді зустрічати ме в рідному обійсті?..

Поволі йдемо до хати. Мати крадьки висушує кінцями хустини зволожені очі й наче виправдовується: “Не можу спокійно слухати цю пісню, стільки в ній доброти і смутку... — і, помовчавши трохи, додає: — Ось по-вечеряємо, і я наспіваю тобі колискових. Ти ж минулого разу просив...”

Де там уже до вечері! Переповівши сільські новини та пригадавши свої тривожні сни, ненька відтак усідається край столу, схрещує на грудях руки, і в сутінках світлиці зринають поетичні образи:

Пішла баба по цибулю,
Ой люлю-люлю!

А дід по петрушку, —
Закришити дітям юшку...

Хата наша ураз оживає спогадами, здається, було це не так уже й давно — поскрипує на вервечках колиска, а над нею дзвенить,

наче лісове джерело, мамина мелозвука:

А-а, люлечки!

Шовкові вервечки,

Золотії бильця,

Срібні колокольця,

Мальована колисочко, —

Засни, мала дитиночко!

Коліскова пісня. Скільки їх створив народний геній! Цей особливий фольклорний жанр позначений високим поетичним світосприйняттям, глибиною мелодійного звучання, багатством образів. Лагідний материн напів засівав дитячу душу любов'ю до людей, до природи, до усього живого. Під спів неньчиної пісні виростали поети і композитори, хлібороби і захисники рідної землі, філософи та мудреці, просто люди. Якби не мамина пісня, сказав якось один древній історик, яким убогим було б наше життя.

Ай-ну, люлі-люлі-люлі

Налетіли з поля гулі,

Та й посіли на воротах

У червоних та чоботях...

Спить натружене село, тільки у нашій хаті допізна поблимує вогник. Чіпка не по літах неньчина пам'ять дбайливо розсновує золоті

нити народної поезії, і дзвенять вони, немов струни бандури, живою мовою покоління. Кожна прибережена співаночка віддзеркалює поетичною неповторністю, казковим дивосвітом, дитинним світосприйняттям образів: “буде листя з дуба опадати та синочка забавляти”, “буде дощик іти, дитину купати”, “буде сонечко сіяти, через листя заглядати і синочка цілувати”, “будуть пташки прилітати, дитинишку годувати”...

Вслухаюся в поетичні образи коліскових і уявляю немовлятко, котре покліпує віями — дрімота-сон ходить біля вікон, заглядає ув шиби, а там, на воротах, стоїть кіт у червоних чоботях, легенькими помахами крил птахи поза точком приносять кашку з молочком, тільки зозуля, примостившись на покуті, не поспішає — хоче сплести тугого барвистого віночка з рути-м'яти, хрещатого барвінку й запашних василечків, та десь далеко-далеко виряджається козак у військо, щоб татарин-басурмак не заповлонив сестрицю. “Художні образи в ко-

лискових піснях нечисленні, — приходить на спогад вислів з монографічного дослідження про цей своєрідний жанр, — але всі вони виписані пензлем щедрої любові. Тут бачимо кота, голуба, зозулю, сон, дитину, батька. А над усіма ними — величний образ жінки-матері, ніжне серце якої переповнене безмежною любов'ю до дитини". — Ти по світах уже був, з багатьма людьми зустрічався, то скажи мені: чи вміють теперішні молодіці співати колискових?... — запитує мати.

Важко зітхаю. Що відповісти їй? І тут же згадую недавнішу історію. Якось довелося бути в однієї молодії родини з нагоди народження їхнього первістка. Турботлива мати не спускала з рук немовлятка. Та це й зрозуміло — дитина, яку так довго чекали, принесла в їхнє життя невимовну радість і втіху. Батько з цього приводу навіть кинув палити, щоб, як висловився він, "і духом цигарковим не пахло в кімнаті".

Дитині йшов шостий місяць, і вона безпомилково

впізнавала свою маму, тяглася, сплескуючи пухкими долонями, до найдорожчої їй людини. Прийшов час на спочинок. Молода господиня, сповивши немовля, уклала його в колясочку і почала колихати. Та скільки не докладала зусиль, первісток ніяк не міг заснути — крутився, хникав, буцькався ніжками. "А ви спробуйте заспівати колискової", — зірвалося в мене, та господиня знизала плечима: мовляв, не знаю і не вмію...

Під цю пору, споравшись на кухні, до кімнати увійшла бабуса. Вона дбайливо окинула онуча поглядом, тихцем присіла побіля нього, нахилилася над сповиточком, і під монотонне погойдування заспівала ніжну колисаночку:

Люлі-люлі, дитино,

Поїдемо по сіно,

Візьмем тебе із собою.

Ти нам будеш коні пасти,

А ми будем сіно класти...

Малюк ураз притих, угамувався. Його світлі й довірливі очі розгубили напругу, заспокоїлись, і по всьому видно було, як напливає, немов вечірній туман, дрімота,

повіки почали звужуватись. А бабуся, виспівавши одну, перейшла на іншу, ще спокійнішу колиханочку:

Ой на kota — воркота,

На дитину — дрімота.

А-а, люлі!

Не встигли ми зогледітись, як немовлятко, солодко поспуючи соскою, уже дрімало. Літня жінка, збавляючи тон і притишуючи виколихи, переходила на легку, ледь-ледь уловлюючу мелодію. За хвилину-другу маля спало глибоким сном.

Я подумав: ось вона, загадка й воднораз відгадка магічності колискової пісні. Цей невибагливий, але унадміру поетичний жанр народної творчості таїть у собі ще не до кінця вивчені нами тайники народного досвіду. В гомінкому повсякденні ми, самі того не усвідомлюючи, лишили на обочині кращі зразки традиційної етнопедagogіки, невпинно сипнулися запозичувати імпортні стандарти “прискороного виховання” дітей, позбавляючи цим самим природних, вироблених століттями найдоцільніших елементів етики й естетики. Проте не завжди

такий поспіх виправданий. Чи можна, скажімо, спрощувати, “прогресувати”, зрештою, скорочувати виховні методи, визначені самою природою, біологічною доцільністю? Візьмімо до уваги хоч би таке: з якою настирливістю і послідовністю вчимо дітей перших слів “мама” і “тато” або навчаємо робити перші кроки. Хто наважиться знехтувати чи позбутися цих методів? А між тим, на жаль, останнім часом вийшло з ужитку, призабулося, що попередником цих повчань були колискові пісні.

Недарма кажуть: пісня—душа народу. Чи не тому народний досвід з такою запозятливістю у наймолодшому віці пропонував дитині насамперед пісню. Час від часу на полицях книгарень з’являються товстелезні томи монографічних розробок про естетичне виховання дітей. У сухих, почасти відірваних від життя трактатах пропонуються “прописні істини”, надумані в кабінетних затишках, або ще гірше — зійшли з вуст людей, котрі й самі ніколи не займали-

ся вихованням дітей. “Виховання, — писав великий знавець дитячої психології Василь Сухомлинський, — це насамперед людинознавство. Без розуміння дитини — її розумового розвитку, мислення, зацікавлень, захоплень, здібностей, нахилів, мрійливості — немає виховання”. Серед багатьох факторів, які особливо впливають на виховання дітей, він у перший ряд ставив мамину пісню, виспівану над колискою свого немовлятка.

Не обов'язково бути великим знавцем, щоб відчувати глибину маминої пісні. Ще раз уважно вчитаймося у наведені вище зразки, і неодмінно відчуємо ненав'язливу форму, мелодику слова і музики, багатющу образність, неперевершену поетику і, насамперед, любов до природи, історії, до матері — ось саме ці чинники, які разом з немичним молоком має освоювати з перших днів маленька дитина. Олександр Довженко у гостропубліцистичному есе “Українська пісня”, написаному в грізному 1942 році, відзначав: “Яка мати не співала цих

легких, як сон, пісень над колискою дорогих дітей своїх?” І — мовби продовження цього — уривок з листа до неньки: “Я дуже щасливий, мамо, що Ви в мене є десь, що Ви живі, що у Вас ще ясна пам'ять і Ви співаєте з онуком. Дай Вам Бог здоров'я ще поспівати подовше, щоб осталася пам'ять про Вас в онуках на все життя...”.

Та повернімося до мовленого вище — чи багато сучасних матерів знають колискових? Не погрішимо істиною, коли скажемо — майже не знають. І винити в цьому лише одних матерів не годиться. Звідки їх взяти, де навчитися цих виховавчих форм молодим батькам? Скажімо, за пововснні роки видавництва “Музична Україна”, якому, до речі, й годилося б стати в добрій нагоді, випустило в світ лише дві невеликі збірочки. Остання “Мальована колісочка” вийшла рівно десять років тому загальним тиражем аж... тринадцять тисяч примірників. Важко зрозуміти, на яку аудиторію розраховували видавці, коли

укладали виробничі пляни, — пісенник став тут же бібліографічною рідкістю. А між тим можна і варто було б видавництву разом із “загсами” зробити вельми корисну справу. Скажімо, приходить молоде подружжя, щоб офіційно зареєструвати дитину, а їм і запропонувати пісенник. Хто б відмовився від цього? Це ж стосується і музичних платівок. Щоправда, в “Науковій думці” щойно вийшла цікава збірка “Дитячий фольклор” у багатотомній серії “Українська народна творчість”, що її готує Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії імені М. Т. Рильського АН УРСР. Видана десятитисячним тиражем, книжка одразу ж стала бібліографічною рідкістю, і чи варто говорити, що вона неспроможна задовольнити всезростаючу потребу на такі видання.

Добру справу могли б зробити телебачення і радіо як наймасовіші форми комунікації. З яким нетерпінням, скажімо, чекає щовечора дівляшня телепередачу “На добраніч, діти!”. Та як прик-

ро бува, що роками їм пропонують одну й ту ж музичну заставку колискової. Навіть до найкращої пісні можна відбити бажання, якщо її безперервно слухати. Крім того, музичні зразки, написані професіоналами, здебільшого поступаються народним. А чому не озвучити, залучивши найкращих виконавців, народні, випробувані часом зразки, створені не одним поколінням людей. Кілька років тому Республіканське телебачення організувало передачу про колискові пісні, в якій взяла участь і Ніна Матвієнко. Відома співачка висловила тоді думку, що варто було б при студії утрадиційнити таку формулу; на жаль цього не сталося. Ні футбольно-гокейними, ні іншими зразками “азартних” телепередач, котрі “взяли гору”, не заповнити “душу народу”, як образно сказано про народну пісню.

Це стосується не лише колискових. Давайте замислимось над тим, який пісенний багаж маємо у своєму повсякденні. На гомінких міських вулицях, а тепер уже і

в селах, у затишних міщанських кімнатах, молодіжних клубах лине потік імпоротної музики, чужих текстів. Натомість виходять з ужитку, призабуваються справжні народні шедеври наших матерів і бабусь. Згадується один випадок. Зібралися гості до свого колеги відзначити день народження. Проголосили тости за здоров'я господаря, побажали йому “з роси та з води”, перейшли на спогади. “Давайте хоч заспіваємо, — запропонувала невдовзі господиня. — Якось воно без пісні й свято не свято. Тільки такої, щоб усі знали”. Спробували “Несе Галя воду” — не вийшло, одразу ж на другому куплеті трапилась заминка. Хтось завів “По садочку ходжу”, але й з цією не впорались; забракло слів з пісень “Чом ти не прийшов”, “Там, де Ятрань круто в'ється”. Увімкнули натовість радіолу, і хата наповнилась модерним джазовим виляском. Так і доконали вечір...

Із власного досвіду та розповідей відомих фольклористів, які записували пісні, наочно переконався, що на-

родні перлини здебільшого можна відкопати лише в пам'яті літніх людей. Ми добре пам'ятаємо, скільки унікальних пісень вихоплено із забуття від наших матерів радіоконкурсом “Золоті ключі”. Завдяки передачі Республіканського радіомовлення значно збагатилась, поповнилась рідкісним пісенним мелосом духовна скарбниця нашої національної культури. Багатьом, очевидно, довелося слухати пісні народної майстрині з села Крупового Дубровицького району, що на Рівенщині, Уляни Кіт, яка стала лавреатом першого туру “Золотих ключів”. У співачки щасливо поєдналося дві площини — виняткове репрезентування пісенної мелодики і таке ж рідкісне відтворення репертуару. Вона переважно виконує уже призабуті твори. Особливо запам'яталася давня поліська співаночка “Пливить, пливіть, лебедики...”. Якось я поцікавився в Уляни Кіт, звідки вона черпає це чисте джерело народного мелосу. Співачка відповіла: “Мій репертуар — це пісні моєї ма-

ми. Переважна більшість творів, а їх налічується близько двох сотень, досі не писана музикознавцями. Нещодавно я залюбки передала їх до фонотеки Республіканського радіомовлення. Але щоб пісня не залишилася лише у фондах, я навчила їх і свою доцю Оксанку...”

Минулої осені мені випала нагода побувати в глибинному поліському селі Неділищах Ємільчинського району Житомирської області. Село здавна славне пісенним багатством. При сільському клубі працює кілька гуртків художньої самодіяльності, учасники яких — люди полів. Очевидно не випадково, що саме тут народився і виріс такий могутній талант, як Ніна Матвієнко. У затишній світлиці ведемо неквапну розмову з матір'ю нашої співачки. Вона розповідає про тяжкі повоснні літа. Не багатьом чоловікам пощастило повернутися з воєнних доріг, і обтяжливі роботи лягли на плечі жінок. “Візьму, бувало, своє сімейство, — згадує мати, — а воно в мене було чималеньке—

дванадцяттеро діточок, і йдемо в поле полоти льон, сапати картоплю чи в'язати снопи. Старшенькі допомагають мені, меншенькі граються в затінку. А щоб день не стягався, розбавляємо його піснями. Середульша Ніна вже тоді відзначалася дивовижним голосом. Одійде, бувало, на кінець гони та й затягне якусь співаночку, немов срібний дзвіночок зривається з її вуст. Люди завжди просили Ніну поспівати, приказуючи: “Війде з тебе путьова співачка!” Та й удома в нас завжди не розлучалися з пісню”.

Цікавлюсь, чи, бува, не прибереглася колисочка, в якій вигойдалося стільки діточок? “Аякже, є, — усміхається жінка, онде в куточку прикрита ряпчунцем. Скільки виспівала я над нею колискових. Уже, як підросла Ніна, вона допомагала мені виколихувати діточок. Залишу її вдома з меншенькими, і вона цілосінький день бавилась з ними, наспівуючи колискових...”

Дивлюся на нехитрий рукотворний виріб і думаю: якби не мамина пісня над

цією колискою, хтозна, чи мали б ми змогу дивуватись чудовим співом Ніни Матвієнко, про що вона й сама стверджує: “Усьому, що досягла я в пісні, завдячую тільки своїй добрій неньці. Це ж вона навчила мене не тільки співати, а й любити пісню!”.

Нещодавно на полицях книгарень з'явилась оригінальна книжечка “Ой зацвіла черемшина”. Її уклав відомий львівський письменник Микола Ільницький. Він записав пісні зі слів своєї мами. У вступному слові “Над материною колискою” вдячний син, зокрема, відзначав: “Великі дороги в широкий світ завжди починаються від стежки біля рідної оселі, як велика мудрість, що розпочинається у вчених книгах, — від перших сторінок букваря, а багатство й краса поезії — від материної пісні, співаної над колискою...” Має цілковиту рацію укладач цієї цікавої збірки, що історична пам'ять народу не міліє, духовний світ не втрачається, а переходить у спадок...

Проте там, де обривається

це переплетіння, неодмінно стикаємося з духовним покруцтвом, чужорідними впливами. Чи не від того, що ми свого часу призабули мамину пісню над колискою, наші діти так легко, з такою байдужістю одцуралися від народного мелосу і стали епігонами, гірше того, популяризаторами чужого, нерідко майже не зрозумілого, а то й шкідливого музикування. Немає, очевидно, потреби докладно зупинятися на цьому — це болісне для усіх нас питання переросло в проблему. Але хотілося б наголосити, що протиставляти чужим смакам ми можемо, на моє глибоке переконання, лише піднімаючи на вищий щабель наші духовні цінності.

Уже стали широко відомими слова з пісні, написаної Василем Симоненком: “Можна все на світі вибирати, сину, Вибрати не можна тільки Батьківщину”. Найсвятіше для нас почуття Батьківщини неодмінно асоціюється з маминою піснею, з тим, як “Заглядає в шибу казка з сивими очима, Материнська добра ласка в неї

за плечима". Тож нехай дитяча уява багатшає, хай завжди прилітають до нас і наших дітей легкокрилі лебеді материнства, несучі крізь відстані й роки незгасний світ колискових, виспіваних незрадливими немочиними вустами.

"Літературна Україна", Київ.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "МИ І СВІТ"

зложили:

Пані Б. Гривнак, Дітройт — 18.00 доларів, О. Гнатик, Ірвінгтон — 8.00, п. І. Носик, Торонто — 8.00, О. Хом'як, Гамільтон — 3.00, п. В. Вергановська, Торонто — 8.00, п. А. Небожук, Торонто — 13.00, п. М. Антонович, Монреаль — 8.00, п. Ст. Туркевич, Торонто — 3.00, о. крил. М. Колодій, Келовна, Б. К. — 13.00, п-о С. Паньків, Долтон, Ілл. — 13.00, п. Л. Боднарук, Торонто — 8.00, п. О. Недошитко, Торонто — 8.00, А. Калиновський, Рочестер — 3.00, п. В. Петренко, Осльо, Норвегія — 30.00, mgr. В. Пакуляк, Міннеаполіс — 3.00, п. Ростислава Стеців, Рочестер — 8.00, о. митр. Я. Гайманович, Монреаль — 3.00, п. Н. Кліш, Філядельфія — 10.00, п. П. Вербицька, Розель, Ілл. — 8.00, п. Н. Балицька, Чікаго — 3.00, Л. Лампіка, Гантер — 8.00, п. О. Муць, Буена Парк, Кал. — 8.00, В. Горчаківський, Денвер — 8.00, п. Н. Шатинська, Вільмінгтон, Делл. — 8.00, інж. М. Пежанський, Лонг Айленд Сіті — 3.00, М. Г., Гвелф, Онт. — 50.00 К. Фічик, Ст. Кетринс — 3.00, п-во М. Депутати, Бофало — 8.00, інж. І. Фур, Парма, Огайо — 3.00, п. Н. Дмитрук, Едмонтон — 3.00, п. Н. Кльован, Парма, Огайо — 8.00, п. С. Винничук, Апслі, Онт. — 3.00, п-во Коровицькі, Сомерсет, Н. Дж. — 5.00, п. Н. Пачовська, Вестон, Онт. — 8.00, Вол. Біловус, Рочестер — 8.00, п-во др. Галицькі, Юніон Лейк, Мі. — 13.00, п. Оля Еліяшевська, Торонто — 8.00 доларів.

Сердечно дякуємо

*

Не досить сказати: "До побачення!" — треба ще й піти додому.

Будьте економні: Перед їдою мийте тільки ту руку, якою будете їсти!

Якщо зробили тебе директором, негайно справ собі собаку. Треба ж навчитися гавкати.

М. К-ий

ТАК БУДУВАЛИСЯ ФУНДАМЕНТИ

24 жовтня 1979

Сіті клерк Коллінсон повідомив, що місто вирішило назвати вулицю, при якій є наша галерея, — Овквуд Драйв. Інша назва, пов'язана якось з існуванням галереї, на думку сусіда Кен Вордена, була б поганою для його “бизнесу”. Він взимку прочищує вулиці від снігу, а влітку копає ями та продає землю. Дістали ми також листа від тутешнього філіятелистичного клубу, який радить, щоб для випуску марки Курилика постаралися про підтримку “арт ділерс” (продавці образів). Одне й друге свідчить про інтелектуальний рівень нашого оточення.

3 пошти прийшло 42 долари, а за напис при дорозі треба нам заплатити доларів 45.00. Хоч надворі похолодніло, ще не палимо, щоб заощадити витрат. У нас в хаті все ще 9 ст. тепла.

Проценти в банках піднялися вже до 16 і більше від-

сотків, а нам треба ось позичати гроші на заплату коштів друкування альбому “Український піонер”. Ця книжка конче потрібна для престижу галереї та для того, щоб підкреслити приналежність Курилика до української культури. Чи суспільність це розумітиме?

Підготовляємо збори Курилик Клубу, вислали запрошення.

Була в нас група канадських учителів з Брентфорду. Купили альбом “Страстей Христових” та ще кілька книжок. Прийшло трохи дуже потрібних грошей.

27 жовтня 1979

Не було нічого і нікого. Холодно в хаті. Інколи нападає на мене великий страх перед майбутнім. Так багато тягару взяли на себе, а так мало в нас сили. І мало так допомоги. Книжку конче треба видати. Курилик напевно дуже її хоче. Може він випросить нам Божої помочі.

29 жовтня 1979

Написав міністер Рай Гна-тишин, що вислав листа міністрові пошти в справі випуску марок Курилика і повідомить нас, як дістане відповідь.

30 жовтня 1979

Вчора ми були на зустрічі редакторів “етнічної преси” з міністром культури Бейцом. Міністер пообіцяв нам, що відвідає нашу галерею наступної неділі, коли відкриватиме в Ніягара Фаллс сербський культурний центр.

Пошта принесла листа від Блаж. кардинала Йосифа з подякою за переслану книжку моїх сатир “Товпа”. Прийшов також лист від міністра мультікультуралізму Ст. Папроцького, який повідомляє, що радо підтримає ідею поштових марок, присвячених Куриликові. Провідник опозиції і попередній прем’єр-міністер П. Е. Трудо прислав копію листа свого спец. асистента Г. Вільсона до асистента міністра пошти, щоб переслали йому копію відповіді Колянківському в справі марок Курилика.

Я весь день висилав листи нашим священикам про музей і книжки Курилика. Це коштує багато грошей і дає мало надії на успіх.

3 листопада 1979

Потелефонував п. Фостер, асистент Бейца, що міністер не приїде до галереї, бо не матиме цим разом часу. Хтось зумів уже його зупинити. Завжди зустрічаємося із таким непробивним муром. Був один відвідувач галереї — мадяр і купив альбом “Страстей” для своєї дочки. Сьогодні маємо вже 227 передплат на альбом “Українського піонера”, а друкуватимемо 5 тисяч книжок.

5 листопада 1979

Вчора відвідали нас і музей батьки Василя Курилика з наймолодшим сином Павлом і дочкою сестри пані Куриликової (“непотою”) — Катериною. Наша приятелька, пані Оксана Салдит привезла 100 доларів вкладки до Курилик Клюб та м’ясні продукти — допомога для нас. Продали Шільдсам у Бофало картину “Ялту” Валентини Цветкової і змо-

жемо заплатити нашу місячну мортгеджеву рату.

11 листопада 1979

Відбулися збори Курилик Ключу. Крім нас двоє, було 17 осіб. Головою обрано Андрія Генік-Березовського. Прийшло із вкладок до Ключу 400 доларів і 135 зложено на кошт друку афіші про музей.

15 листопада 1979

Менажер міста Ніягара Стенлі Прайс прислав листа, в якому повідомив, що справа допомоги нашій галереї розглядалася на засіданні фінансового комітету. Вирішено поставити її ще раз на порядок нарад Міської Ради підчас дискусії над бюджетом на 1880-ий рік.

17 листопада 1979

Дістали неприємного листа від міського податкового уряду. Домагається, щоб до 10 днів заплатити всі податки за 1978 і 1979 роки. За 1978 ми винні 1.300 доларів бизнесового податку, а за цей — не заплатили ще нічого, отже разом винні понад 7.000 доларів. Ми ніяк не маємо змоги це заплати-

ти, та ще й тепер, коли прийдеться платити 20.000 доларів за альбом, який вже друкується.

19 листопада 1979

Ми старалися про дотацію на друк альбому “Український піонер” В. Курилика із департаменту мультикультуралізму. Сьогодні прийшла відмовна відповідь, підписана, на добавок, директором-українцем.

20 листопада 1979

Ми їздили до Торонта, читали коректу текстів до “Українського піонера”, що будуть надруковані трьома мовами: українською, англійською і французькою. Приїхавши ввечері додому, я до год. 2-ої ночі робив макет альбому. Буде дуже добрий.

22 листопада 1979

Сьогодні прийшла від міністра пошти Дж. Фразера відмова в справі марок Курилика. Пише, що, на думку його дорадників, таку марку можна б видати щойно в десять років по смерті мистця, а й тоді нагодою мусила б бути якась ювілейна дата мистця. Значить, нічого не

допомогла інтервенція трьох міністрів українського роду, бо й вони, як і Курилик, все ще вважаються “етнік” у цій країні.

27 листопада 1979

Маємо вже біля 300 переплат “Українського піонера”, але всі одержані гроші йдуть на щоденні витрати і щомісячну мортгеджеву рату.

Вчора була група біля 50 дрібних дітей із Кобурн, завтра лютеранський священик привезе 8 хлопців з Ніагара Фаллс. Це мінімальні наші приходи. Була також молода вчителька-австралійка, яка три роки працювала в Єрусалимі, на терені фортеці Антонія, де Пилат про-

голосив смертну кару на Ісуса Христа. Подивляла серію “Страстей Христових” Курилика.

3 грудня 1979

Їздили до Торонта, я читав ревізію альбому. Буде в ньому 28 кольорових репродукцій. На сьогодні маємо вже 320 наперед заплачених і 80 замовлених книжок. Пошта принесла дуже приємний нам лист від пані Козякової, дружини провінційного міністра з Едмонтону. Вона пише:

“Тратуюлю за Ваш подвиг! Я мріяла про те, щоб хтось опублікував картини Курилика з українським підходом. Це буде чудовий подарунок на майбутні роки”.

НА ГАЛЕРЕЮ ВАСИЛЯ КУРИЛИКА

зложили:

Пані Дарія Винників, Торонто — 10.00 доларів, д-р Василь і Ярослав Кіналь, Бронксвіл, Н. Й. — 100.00 дол., Василь Надрага, Сільвер Спрінг, Мд. — 30.00 дол, п. Люба Чайковська, Вінніпег — 25.00 дол., Степан Фірішак, Чикаго — 13.00 дол., п. Марія Цісик, Філядельфія — 8.00 доларів.

Щиро дякуємо.

*

Поросла голова сперечалася з лисою, котра з них мудріша.
— Ну й дурні ж! — сплюнули враз з досадою уста.

Із подорожніх вражень

АВТОБУС “СХІД ДЕЛЬТА 100”

Повз нас проїздить ван-тажна автомашина, на ній гурт вояків. Для них наш автобус не новина. Малий бедуїнський хлопчина на хвилину покидає своїх кіз і біжить до дороги, йому завжди цікаво побачити сторонніх людей. Не те, що ось тому гуртові збайдужнілих верблюдів, які відпочивають під промінням теплого південного сонця.

Автобус “Схід Дельта 100” вже третій рік курсує щодня між Тель Авівом і Каїром. Перша і єдина сполука між державами Ізраїля і Єгипту, що від 1948 року вже чотири рази билися за той Сінайський півострів. У 1973 році на цій пісковій пустелі зударилось було дві тисячі ізраїльських і єгипетських танків. Коли недавно Ізраїль окупував Ліван, ситуація знову загострилася і Єгипет відкликав з Ізраїлю свого амбасадора. Але автобус “Схід Дельта 100” продовжує курсувати. Кожного дня виїздить з Тель Авіву в го-

дині 7-й ранку і повертається назад з Каїра наступного ранку.

Ось на автобусній станції в Тель Авіві збирається гурт подорожніх. Арабська родина — чоловік, жінка й двоє хлопчиків досвіта виїхали з місцевості Акре, щоб встигнути до цього автобуса. У Наджеба Наймі живе там брат, що втік до Єгипту 40 років тому зі страху перед жидами. Більшість оцих пасажирів мають там родичів, що опинились поза межами своєї батьківщини в наслідок постійної боротьби й неспокою.

“Нас було шестеро братів і сім сестер — розказує Наймі — але війна нас розлучила. Мені було лишень три роки, коли брат утік до Єгипту. Решта родини опинилася в Йорданії, Лівані, Кувайті і навіть в Америці”.

Наджеб Наймі працює у фабриці біля Гайфи. В апартментовому будинку, де вони мешкають, живе три арабські родини і п'ять жи-

дівських. “Я ніколи не покинув би своєї землі, — каже Наймі, — це ж батьківщина моїх пра-прадідів. Коли б тільки не було вже війни”.

Частина людей, що їдуть цим автобусом, то жида і закордонні туристи. Єгиптянам потрібна віза, щоб поїхати до Ізраїлю і мало хто хоче мати її на паспорті, бо з нею не можна вже виїхати до іншої арабської держави. Треба міняти паспорт, бо більшість арабських держав не впускають до себе тих, хто раніше відвідував Ізраїль.

З нами повертаються до Єгипту дві монахині із згромадження Сестер Сіону, що ставить собі за мету поліпшувати взаємини між жидами і християнами. Вони вперше побували у Святій Землі. Рік тому назад єгипетська влада відмовила їм віз, бо подали в заяві, що їдуть на конференцію. Виїхати як турист також нелегко з Єгипту. Треба мати проєкцію.

З ізраїльського боку є також труднощі. Окремий дозвіл мусять мати ті громадя-

ни, які служать в армії. Але й ті, хто недавно покинув армію, не легко одержують візи “ з причин безпеки”. Отже їдуть головно старші люди, що відвідують могили своїх рідних у місцевостях, де жили перед поселенням в Ізраїлі.

Автобус, минувши індустріяльне передмістя Тель Авіву, прямує на південь, їдучи зеленими полями вздовж Середземного моря. До кордону в Рафаг є всього лиш 50 кілометрів дороги, але ще 10 кілометрів накладається, об'їздячи територію Гази, яка перебуває під військовою окупацією Ізраїлю після 6-днєвної війни в 1967 році. Там живе багато тисяч палестинських переселенців і ситуація настільки напружена, що цей терен закритий для публічної комунікації.

Коли автобус зупинився у прикордонній зоні, пасажирів спрямовано до банку, щоб заплатили там виїздовий податок, а звідтіля—до кордонної ізраїльської контролі. Блакитно-білий будиночок, де проходить формальності, був побудований

всього два роки тому і є, мабуть, наймолодшим кордонним пунктом у світі. Виїздова контроль тривала недовго. "Вона куди гостріша, коли їдете в протилежний бік! — сказав американець, який працює для будівельної фірми в Єгипті. — Нам приходить інколи стояти тут три й більше годин і декого не пропускають зовсім".

Автобус просувається кількесот метрів далі — до єгипетського контрольного будинку. Ми опиняємось відразу в іншому світі. Пограничники двічі переглядають наші клунки й опісля велють перейти до кімнати таверняного типу, сповненої запаху гострих приправ та печеного м'яса. На лавах сидять у білих завоях чоловіки, сповиті клубами тютюневого диму. Посередині стоять жінки із заслонами на лиці, у довгих спідницях, що об них тримаються діти. Заїдаються солодощами та сендвічами із м'яким сином. Більшість з них — це палестинці з території Гази, що йдуть до своєї рідні

по одному чи другому боці кордону.

Після двогодинного чекання на папери і перевірку паспортів заходимо знову в наш автобус. На будці із содовою водою видніє великий напис англійською й арабською мовами — "Мир". Дальший шлях через Сінай проходить попри берег моря й обсерваційні пости міжнародних військових сил. Крізь піскові дюни щоразу прозирає морське блакитне плесо. На дорозі мало авт і не видно людей.

— Це один із найкращих закутків світу, — каже монахиня Дарлена. — Заки відкрито цю дорогу, дістатися з Єгипту до Ізраїлю можна було лише через Туреччину.

В Ель Аріш, столиці Сінайської округи, все морське побережжя оточене пальмами. Довкола них видніють сотні вакаційних котеджів і шатер. Скрізь бачимо новобудови. Це улюблена вакаційна сторона єгиптян.

Поміж Ель Аріш і Ель Квантара густішими стають військові застави. Щораз

більше обсерваційних військових веж. Вісім із десяти дивізій єгипетської армії розташовані саме в районі Сузького каналу, що здавлеку видається лишень тендітною блакитною смужкою, оброслою зеленню. У 1973 році єгипетські танки прорвалися крізь ізраїльські фортифікації, знищивши їх сильними струями води. Тепер на березі каналу бачимо лиш рибалок з вудками. По каналі пливе повільно в напрямку моря танкер "Канзас Гетті". Наш і ще один єгипетський автобус, враз із важким вантажним возом та кількома автомобілями — переправляються через Сузький канал поромом. Переправа триває 10 хвилин. Знайшовшись на твердому шляху, "Іст Дель-

та 100" набирає швидкості і вже незабаром на овиді перед нашими очима починають виринати вершки мінаретів.

Проїжджаємо розлогими кукурудзяними ланами. Нараз, водій досить різко зупиняє автобуса, відчиняє свої двері і виходить. Між подорожніми помітне занепокоєння. Що сталося? Після кількох хвилин двері відчиняються знову і водій повертається із кошем кавунів, що їх в торгував у придорожного продавця.

Густий вуличний рух, автомобільні гудки і густе, зачищене повітря, сповіщають, що ми вже в Каїрі — в столиці Єгипту, де проживає п'ять з половиною мільйонів людей.

Ст. Г.

*

— Я купив собі доброго автомобіля, щоб собі врешті поїздити і побачити світ.

— Який? Цей чи той?

*

— Куди так швидко поспішаєте?

— Пробуватиму знайти майстра.

— Що ж вам трапилося?

— Краще не питайте! І телевізор і дружина розладналися.

Ігор Римарук

ІВАН ДРАЧ: “СТО СТОЛІТЬ У МОГО РОДУ...”

Уже перша книжка Івана Драча — “Соняшник”, що зацвів гарячими пелюстками на широкому полі української поезії 1962 року, — засвідчила, що в літературу прийшов навдивовижу оригінальний поет. Поет із прагненням до експерименту, до пошуку нових форм та образних засобів — і водночас глибинно національний, із вродженим відчуттям вікових традицій народної творчості — писемної й усної, з історичністю мислення, вмінням зазирнути в найтёмавіші часові глибини, слухати прадавні голоси і знаходити в них переक्лики, співзвуччя з гомонами нинішньої днини.

Івану Драчеві не конче потрібно звертатися до суто історичної теми, аби передати у вірші нерозривність минувшини, сьогодення і майбуття, — його кревна, генетична спорідненість із історією рідного народу проступає у, здавалося б, чисто емоційних ліричних етюдах,

у строфах, навіяних віком нашим, ХХ-м. “Летить крізь сон по чорнім Берестечку чи огир мій, чи моторолер мій...” — пише він у вірші “Крізь липовий ескорт”, викликаючи в пам’яті читача зачин історичної пісні “Під містечком Берестечком”. У “Подільському етюді”, де “баян розсипає зірки” і “літаки пересміюють шлях” (події, сучасні з написанням вірша), раптом “на хмарі пливе на жнива місяць — Кармель з тавром на лобі”!.. І відблиски героїчних сторінок народного літопису падають на панораму звичайного дня, й перечитуєш вірша знову, сприймаючи його вже інакше — в узагальнюючому світлі історії, в контексті віків.

Народе мій! Твоє буття
затяте

В моїй крові затято
клекотить!.. —
так завершує Іван Драч свою “Баладу любові”, в якій звертається до отчої землі:

Твори про Мікельандже-ло та Леонардо да Вінчі побачили світ у книжці “Київське небо”, виданій 1976 року. А до неї після “Соняшника” ще були збірки “Протуберанці серця”, “Балади буднів”, “До джерел”, “Корінь і крона”, удостоєна в Україні Республіканської

Давно я мріяв про те, щоб
пограбити го чортів загреб.
Давно маю добродітє

Оце і Миколу Коляковських.
І ось януї преді мною
вигриває Курим - великий
Смилевидица добі, який
всїм заторкуватї основні
сидучи людської душі і вистї
Андрію бачи людина.

Давно вже я хотїв чортів пач-
сати про нього - і бачи я
маю вже чортів писати про нього.
Бо я наближав до його душі,
як живе в улюблєній домі, і я
наближав до пізнання своєї душі.
Так бувачі колись людина,
як не сина і не дїтя.

І тїмчасово покаяно

2. 08. 1985

Ван Діан

державної премії імені Тараса Шевченка. Згодом з'явилися “Сонячний фенікс”, “Шабля і хустина”, “Київський оберіг”... І в кожній із цих книжок неодмінно Іван Драч художньо досліджував глибинні пласти історії.

Іван Драч, якому “вибухають під серцем загуслі староруські полинні екстази”, який “на нервах сто-

літь править жилаві гуслі”, може й має право сказати: “В мого роду сто доріг, сто століть у мого роду”. Він бачить і ці важкі дороги, покраяні, та не розкраяні, бачить і майбуття, в яке козацький правнук після ста доріг “сто першеньку протопче”. Поет вірить у завтрашні дні, які (а це Іван Драч стверджує усім своїм пристрасним талантом), мають бути щасливими.

Примітка Редакції: Перебуваючи недавно в Канаді, у складі групи професорів, які виступили на університетах із Шевченківськими читаннями, поет Іван Драч відвідав галерею Василя Курилика в Ніягара Фаллс та залишив запис у Книзі відвідувачів, що його фотокопію поміщуємо побіч.

З ЖИТТЄВОЇ МУДРОСТІ

Не смійтесь із чиегось чужого акценту; він знає бодай одну мову більше від вас.

Гіркота поганої якості залишається довго після насолоди дешевого купна.

Ніколи не кажіть, скільки заробляєте. Якщо більше від когось, буде заздрисний; якщо менше — співчуватиме вам.

Найкраще, що батько може вчинити для своїх дітей, це любити їхню матір.

Поводьтесь з людиною, як із своїм начальником, навіть і тоді, коли начальником є ви самі.

Чоловік не повинен осуджувати дружину за її хиби. Коли б їх не мала, могла б була не захотіти одружитися з ним.

Сприймайте людей такими, як вони є, а не такими, якими ви хотіли б їх бачити.

МОАММАР КАДАФІ ПРО СЕБЕ

Колишній єгипетський президент Анвар Садат сказав, що лівійський полковник Моаммар Кадафі є — або вповні божевільний, або опанований дияволом. Президент Рональд Реген назвав його публічним ворогом ч. 1. Він замінував кораблі на Червоному морі, плянує субверсійні акції в різних частинах світу, його люди виконують атентати. Якже ж тоді вже ось 16 років він тримається у проводі свого лівійського народу? Може деяку відповідь на це питання дасть оця його власна розповідь про себе.

“Світ поділений на тих, хто розуміє мене і тих, що не знають моєї персональності. Мало хто знає, яке значення має для мене Іслам та що перше моє завдання, відкривши вранці очі, — приготувитися до молитви.

Щодня я думаю, що помер був і збудився на те, щоб почати нове життя. І перше, що роблю, це молюся. Щоб подякувати Богові за день, що починається.

Живу від дня до дня, тож прошу пробачення за прогріхи, які вчинив. Часом молюся сам. Іншим разом приєднуються до мене дружина Саффія і деякі з дітей. Але в мене молода родина і все залежне від обставин.

Мій сніданок малий, кусень хліба і склянка верблужого молока. Це моя звичка ще з дитинства на пустині. Моє бедуїнське походження дуже важливе для мене і воно дуже вплинуло на моє життя. Моя родина була дуже вбога. Батько був пастухом і батьки були неписьменними. Ми жили в шатрі так, як багато бедуїнів. Життя на пустині було важке і ми жили із землі, як могли. Але бедуїнське життя дало мені змогу пізнати значення природних прав та взаємин. Пустиня навчає тебе, що мусиш рахувати на власні сили, але й учить допомагати іншим. Вартості, що їх навчився, залишилися зо мною на все життя.

Тепер, навіть ставши Провідником Революції, я веду

просте життя. Мій дід посеред бараків Баб аль Аззіза в Тріполі, не відрізняється від тутешніх домів інших старшин. Він все ще видається мені дещо штучним, отже біля дому маю шатро, де ми часто збираємось цілою родиною і де інколи приймаю відвідувачів. Я дбаю про те, щоб мої діти мали можливо найпростіше, нормальне життя. Вони ходять до загальної державної школи в Тріполі.

У мене є семеро дітей — шість хлопців та одна дівчинка. Найстарший Сефаль Іслям — меч Ісляму, йому 11. Сааді, що означає щастя, але може й означати — права рука, 10, Мотастасм Біламові — 9. Це історичне іслямське ім'я, що означає "Вір у Бога". Тен Ганібалеві — вісім. Асші, моїй дочці — сім. Вона названа по моїй матері, що померла кілька років тому. Тенові Сае аль Араб — "меч арабів" — три роки, а наймолодшому Хамісові — один. З усіма ними читання газет рано вдома — важке. Дружина Саффія заводить дітей до школи.

Коли я був дитиною по-

близу Сірте, треба було йти 20 кілометрів до найближчої школи. Батьки були за-бідні, щоб платити станцію, отже я спав у мошеї і під кінець тижня ішов пішки додому, щоб їх побачити. Тридцять років тому не було ні шкіл, ні шпиталів для бідних лівійців. Сьогодні кожний лівієць має безплатну школу, медичну опіку і хату. Моя мати негодувала, коли після Революції я не хотів переноситись із шатра до дому так довго, поки кожен лівієць не матиме своєї хати.

У мене немає означеного порядку дня, бо я вже не є президентом, а лиш Провідником Революції. Ми маємо тепер Ямагірія, де народ кермує собою через народні комітети і народний Конгрес. Це ера панування маси. Я даю лишень поради, коли можу і коли про це мене просять.

Жоден день у мене не схожий на другого. Інколи їду відчинити нову фабрику чи якийсь агрікультурний проєкт на пустині.

У нас немає довгів, ні страйків. Немає безробітних, навпаки, ми затруднюємо

чужинців. Чи знаєте, що в нас щасливо працюють 4.000 англійців?

Обід у мене простий: Лівійський суп, що є дуже поживний, бо має в собі м'ясо, помідори, приправи і пшеницю. Опісля маємо баранину, інколи у формі "стю", з помідорами і картоплею, але частіше печену на вогні, як був звичай на пустині. На кінець овочі — ми посадили в Лівії мільйони овочевих дерев: яблунь, помаранч, груш. У сезоні їмо кавуни і, звичайно, дактилі з оаз. Запиваємо нашим славним солодким лівійським чаєм, що його беру з собою, будь-куди їду.

Пополудні буває різно. Нам треба бути з людьми. Я все ще полковник лівійської армії, отже мушу бувати на військових зайняттях. На мою думку, слід щоб ми мали досить зброї для населення. Щоб, коли заатакують нас, кожний міг битися. Включно також жінок. Я домігся, щоб була створена Військова академія для жінок, де дівчата тренуються на вояків.

Уважаю, що жінки не ша-

новані, як слід, в арабському світі. Те, що діється поза Лівією, не згідне з конституцією ісламського суспільства. Іслам означає свободу, рівність людської спільноти. Подекуди арабські жінки все ще є невольницями. Я хочу освободити всіх жінок від Атлантичного океану до Арабського Гольфу.

Улітку на пустині велика спека, отже стараюся пополюдні хвилини декілька відпочивати. Коли діти приходять зі школи, я граюся з ними. Це дуже відпружує, забуваються всі проблеми. Інколи ми йдемо стріляти на пустиню. Два старші хлопці вже добрі стрільці.

Я не змушую дітей до нічого. Але вщеплюю їм обов'язок служити народові. Стати лікарями і йти в джунглі та відсталі країни Африки, щоб працювати безкоштовно. Щепити дітей, допомагати хворим. Мій старший син хоче бути лікарем, але інші, наслухавшись, що Америка хоче заатакувати затоку Сірте, бажають стати летунами, щоб воювати з Американською шостою флотою.

Ми живемо так, як інші родини. Говоримо, граємося з дітьми, інколи я читаю. Часом приходять відвідувачі і ми розмовляємо до пізньої ночі, як ось учора з амбасадором Марокка. Бувають інколи також представники країн, що борються за визволення. Ви знаєте, що Ко-

ран навчає: Мусульмани зобов'язані допомагати тим, хто б'ється за свободу. Отож я повинуюся цьому і, коли можу, допомагаю.

Хочу, щоб був мир і щоб переміг народ. Я бажаю перемістити світ".

М. С.

ОРИГІНАЛ І КОПІЯ

Оригінал недолюблює своїх Копій:

— Чого вони варті без мене. Так собі... підробки.

Копії також не поважають свого Оригіналу:

— Цінність? Яка там цінність, якби не ми — хто б знав про нього.

Вони не хочуть знати, що їхня сила якраз у цінності Оригіналу. Але й Оригінал не бажає погодитись із тим, що свою популярність завдячує кількості та якості Копій.

Проблема, властива багатьом.

Валерій Моруга

ПРОБЛЕМА

— Ти чого сидиш один як бовдур?

— Та ось весь час думаю, що мені робити.... Вечеряти тепер уже пізно, а снідати ще рано.

ІЗ 35-РІЧЧЯМ "МИ І СВІТ"

поздоровили й обдарували:

Пані Тамара Процик-Бойчук, Еспаноля, Онт. — 25.00 доларів, пані Марійка Комарницька, Торонто — 38 дол. і одна нова передплата, пані Наталка Яблонська, Вестон, Онт., — 16 дол. і одна нова передплата, пані Христина Шмотолоха, Тусанд Крес., Кал. — одна нова передплата, оперний співак Йосип Гошуляк — 20 доларів.

Ми вдячні за увагу та допомогу

Фейлетони на тему дня

КОЛИ ЩАСТЮ НЕМАЄ КІНЦЯ

Був собі у Тадзя Бухгальтера приятель — Дорко Безгрішний. Людина добряча, хоч до рани прикладай. Останню сорочку віддав би. Але тому, що в цій країні ніхто старих сорочок не потребує, а в Безгрішного, як саме прізвище говорить, грошей не бувало, то й роздавав на всі боки те, чим Панбіг його обдарував — своїми розповідями.

Дізнається, що когось там горе, чи клопоти обсіли, або невільнича праця монотонністю своєю убиває, то зараз же й розважити поспішає. Звичайно, по старій дружбі, він особливо багато часу Тадзеві Бухгальтерові присвячував, бо в нього — як сам нераз говорив — від рахунків отих дурних уже голова ледь у макітру не переміниться.

Бухгальтер, бувало, мозолиться, баланс йому не виходить, а тут уже й Безгрішний у дверях з'являється. — Відпочини трохи, Тадзю! Я

ось розкажу тобі, що мені трапилося... Ну й розкажує, не зважаючи на те, що Бухгальтер пальців з калькулятора не знімає, що помиляється, сердиться і глибоко зітхає.

Сотні разів отак Дорко Безгрішний свою харитативну місію виконати потрапляв, але одного дня Тадзю Бухгальтер не витримав і, як тільки він розповідь почав, сказав різко: — Вибач, я сьогодні дуже зайнятий і прошу — йди із своїми теревенями на сто вітрів!

Дорко оповідання на півслові перервав і сказав примирливо: — Добре, добре. Я наступним разом прийду і докінчу!

Трапилося, однак, що тієї ж таки ночі нитка життя в Безгрішного перервалася. Бухгальтерові було з того приводу дуже прикро, бо деякий час не давала спокою думка, що може й він своєю різкістю до цього несподіва-

ного кінця спричинився. Але за своїми балансами швидко забув про Дорка.

Скільки там років після цього минуло, докладно не знаю, але й Бухгалтерові прийшов час із оцим світом попрощатися. Так і не зчувався одного дня, як біля святопетрівської брами опинився. А там, після кордонної перевірки, його зараз же по спеціальності в бухгалтерію приділили — щоб баланси душечок новоприбулих підраховував. Робота була відповідальна, бо ж за балансами отими місця приділялися — кому в небі, кому в чистилищі, а кому й у тьмі кромішній.

Ще Бухгалтер всієї небесної бухгалтерійної техніки вивчити не встиг, а вже йому складна справа якогось чина важливого попала. Нервується та пріс над нею, аж тут хтось у золоті двері кісточною мізинною делікатно постукав і Дорко Безгрішний легенько, мов метелик, до бухгалтерійної канцелярії вплинув та на кінці стільчика побіч Тадзя присів:

— Гай! — сказав. — По-

здоровляю з прибуттям! Я оце в “Небесних вістях” прочитав, що тобі призначено всю вічність балансами займатися, то й розважити прийшов. Тож і почну з тієї історії, що її на Землі закінчити не встиг...

У небі, звісно, жодної навіть тіні злості чи нетерпеливості якоїсь не існує. Тому лишень щастя безмежне обличчя Тадзя Бухгалтера осінило, повіки його радісно закліпали і пальці приспіним темпом по клявішах калькулятора забігали. Яка ж бо неймовірна радість усвідомлювати собі, що оцим розповідям Дорковим уже ніколи не буде кінця.

ПОХВАЛА ПРИЯЗНІ

Усі ми любимо приятелів, але приятелі нагромаджуються і з часом починають заважати. Щось так, як давні річники журналів, зажавклі книги і старі меблі.

Мало-помалу народжується почуття, наче б вони позбавляли нас свободи. Ні повернутися, ні вільно дихнути. Бо ж раз є у нас приятелі, то годиться з ними

бодай вряди-годи зустрічатися. А тут уже комплікація витворюється: Як заходять непрошені, то вже обов'язково тоді, коли нам незручно. Коли ж два тижні наперед запросите, то висить отой реченець над вами, всі інші задуми й пляни перебиваючи.

На докучливі книги і старі меблі існують авкції, де можна їх визбутися. Але докучливих приятелів на авкцію як покладеш?

...По тисячі, по тисячі, по тисячі.

По п'ятьсот, по п'ятьсот, по п'ятьсот.

По сто, по сто, по сто...

Ну, хай і закупить їх собі хтось по десятці, то й що вам з цього? Додому привезе, а там у нього дружина руки заломить: — Знову старе барахло притягнув до хати!..

Не зчуєтесь, як назад до вас повернутися.

Індустріяльні покидьки в землю закопують. Але ж зайвих приятелів живцем не прикопаєш. А коли б і прикопав, то відгребуться й опівночі подзвонять, сон найсолодший перебивши.

Бо справжня призь є вічною.

РЕФЛЕКСІ НА ТЕМУ ТІНЕЙ

Є люди, які люблять ходити в тіні і люди, що тіней не люблять. Є також люди, що бояться своєї тіні й такі, що ховаються в тіні. Найсмішніше, коли грубий, дебелий чоловік силкується заховатися в тіні тендітної дружини.

Чимало людей боїться, щоб не впала на них якась тінь. Ця тінь може бути і невинна. Невинна падає, наприклад, від чужої жінки, коли хтось декілька разів вас з нею побачив. Винна ж тінь падає від усякої дефравдації та іншої всякої брудної спекуляції.

Винні й невинні тіні може кидати також політика — закордонна і внутрішня. Закордонна — кидає тіні такі довгі, що важко побачити їхній кінець, то й не варто ними займатися. Натомість тіні нашої рідної внутрішньої політики — короткі і цупкі. Раз учепилися, то позбутися їх важко.

Намагаючись звільнитися від тіні, не пробуйте вживати ясних аргументів. Бо ж саме ясність створює тіні. в світлі сонця і ясних рефлєкторів. Вони визбуваються тіні лишень тоді, коли самі пірнуть у темінь.

Найбільше тіней у тих, хто стоїть над людською масою

М. ТОЧИЛО

ПРО ГУМОР І САТИРУ

Осінило оце мене недавно: чому майже всі гумористи — люди похмурі. Виявляється, дуже просто — вони весь час думають: сміятись чи не сміятись.

А так сидиш, набурмосився, мислиш, а глядачі-слухачі напружено чекають: ось іще мить, і пан гуморист видадуть на-гора щось вельми й вельми веселе.

А гуморист уже й приготував ту фразу, але сам не знає, чи смішна вона, чи ні.

Отож він, на всяк випадок, промовивши те речення, додає:

— Хи-хи!

А глядач-слухач і собі:

— Хи-хи! ха! ха! — і пішло, і повело, вся аудиторія вже гримить від сміху, бо сміх — діло заразливе.

Що ж до сатири, то справа тут набагато складніша. За цей жанр вам слід братися тоді, коли випадуть усі зуби. Після першого ж вашого виступу суцільне визнання ви одержите, бо скажуть:

— Оце справжній сатирик! Не кусається.

Петро Сингаївський.

КОТРЕ З ДЕРЕВ НАЙДОВГОВІЧНІШЕ?

Секвойї, які ростуть на західному побережжі Північної Америки, живуть до 4000 років. Але довговічнішими є кедрі. Японські ботаніки запевняють, що в їхніх лісах ростуть кедрові дерева, яким уже 7200 років.

MULTICULTURALISM.

СПАДЩИНА, ЩО ЧИНИТЬ

НАС КАНАДЦІЯМИ.

Братство культурність у Куїті меншості. Це і пере-
стигає межі племінності. Це і культур-
на спадщина, яку ми всі маємо. Це і
частини нашого життя, які ми всі
маємо. Це і частина нашого життя, яку
ми всі маємо. Це і частина нашого
життя, яку ми всі маємо.

Образотворчість і культурна спадщина
нашого народу. Це і частина нашого
життя, яку ми всі маємо. Це і частина
нашого життя, яку ми всі маємо.

Офіційна мова Канади — це і частина
нашого життя, яку ми всі маємо. Це і
частина нашого життя, яку ми всі
маємо. Це і частина нашого життя,
яку ми всі маємо.

Річардсон, який працює в Канаді, є
членом Канадської асоціації. Це і
частина нашого життя, яку ми всі
маємо. Це і частина нашого життя,
яку ми всі маємо.

TRANSLATED BY:
M. I. Kovalchuk
Editor

Ministre d'Etat
Multiculturalisme
L'hon. Jack B. Murta

Minister of State
Multiculturalism
Hon. Jack B. Murta

Canada

Дмитро Третяк

ВИДАТНИЙ ШЕВЧЕНКОЗНАВЕЦЬ

6 березня 1927 року в одному з молодіжних київських часописів видруковано невеличку літературознавчу розвідку “Нове про Шевченка”. Ім'я автора — Євген Кирилюк — мало що промовляло тодішньому читачеві. Молодий літературознавець уперше виносив на суд людей свою скромну працю.

Нині українське літературознавство не уявити без Євгена Кирилюка, видатного вченого, про якого кажуть, що він знає про українську літературу XIX і початку XX століття все. Дійсно, в нашому красному письменстві того періоду немає жодного хоч трохи помітного явища, яке оминув би своєю увагою Євген Кирилюк.

Сьогодні назва тієї першої публікації Євгена Кирилюка видається особливо промовистою, бо — навіть пророчною. Яким би широким не було коло наукових зацікавлень члена-кореспондента

Академії наук України, найбільше сил та енергії віддав він вивченню життя і творчої спадщини геніяльного українського поета Тараса Шевченка. І якого б літературного явища, творчості якого б поета чи прозаїка не торкнулась пильна увага Євгена Кирилюка, він завжди говорив про нове, робив певне відкриття, ґрунтуючи свої праці не тільки на відомих фактах, а доповнював їх значною кількістю нових, добутих безпосередньо в архівах і музеях. Внесок Євгена Кирилюка у збагачення джерельної бази українського літературознавства важко переоцінити.

Свого часу він буквально заново відкрив для читача творчість українського поета Павла Грабовського. Півсторіччя тому Кирилюк випадково знайшов його три збірки — “Пролісок”, “З півночі” і “Доля”. Прочитавши їх, був уражений силою й глибиною таланту людини, що змучена пере-

слідкуваннями царату, так рано пішла з життя.

Вченого завжди ваблять дослідження складних явищ в українській літературі. Він прагне відшукати факти, які б допомогли повніше й об'єктивніше висвітлити літературний процес. Різного часу в українських видавництвах з'явилися друком й оригінальні праці про творчість Панька Куліша, Івана Нечуя-Левицького, Євгена Гребінки, Марка Бовчка, Панаса Мирного, Бориса Грінченка, Марка Кропивницького, Ольги Кобилянської, Лесі Українки.

Значна роля Євгена Кирилюка у вивченні творчості Івана Котляревського. Його ґрунтовні наукові праці допомогли чіткіше визначити місце цього видатного майстра в нашої літературі.

Відомий Євген Кирилюк і як один з провідних дослідників життя і творчості Івана Франка. 1966 року вийшла його монографія "Вічний революціонер. Життя і творчість Івана Франка" — солідний внесок у франкознавство. Нині Євген Кирилюк — голова редакційної

колегії 50-томного академічного видання творів Івана Франка, що здійснюється в Україні.

Ще в ранній молодості захопив майбутнього науковця могутній океан Шевченкової поезії. Він вивчав твори Кобзаря, все глибше проникаючись їх філософською глибиною, цікавився найменшими подробицями життя улюбленого поета.

Коли 1927 року в Києві утворився філіял науково-дослідного інституту Тараса Шевченка (інститут був у Харкові, тодішній столиці України) Євген Кирилюк зголошується працювати в ньому, а наступного року стає його аспірантом.

Закінчивши аспірантуру, Євген Кирилюк викладав історію української літератури у вищих школах Києва. У цей час з'явилися праці, що привернули увагу принципово новою постановою питань й глибиною аргументації — "Куліш і Шевченко", "Шевченко-прозаїк", "Погляди Шевченка на завдання поезії" та інші. 1939 року його, вже відомого тоді шевченкознавця,

запрошують до академічного інституту літератури імені Тараса Шевченка.

Деякий час Євген Кирилюк працює директором музею Тараса Шевченка, музею, який створювався за його безпосередньою участю. Згодом Євген Кирилюк очолює відділ шевченкознавства в Інституті літератури і читає лекції з історії української літератури в Київському державному університеті.

В 1944-1951 роках з'являються праці Євгена Кирилюка "Шевченко і Кирило-Методіївське братство", "Шевченко як мислитель", "Народність Шевченка", "Нарис історії української літератури" тощо, які висунули його ім'я в першу шеренгу шевченкознавців і знавців літератури.

Грунтовним дослідженням життєвого і творчого шляху Тараса Шевченка, в якому на широкому фактичному матеріалі висвітлено подвижницьке життя поета, його літературну й мalarську спадщину, стала випущена 1959 року монографія "Т. Г. Шевченко.

Життя і творчість".

Відтоді вийшло чимало нових наукових і популярних праць Євгена Кирилюка про Кобзаря. Вчений брав найактивнішу участь в створенні унікального енциклопедичного видання — двотомного "Шевченківського словника". Він очолював редакційну колегію цього видання. Під керівництвом Євгена Кирилюка у відділі шевченкознавства інституту літератури виконано всю попередню роботу із складання словника.

Творчий доробок Євгена Кирилюка величезний. У покажчику його друкованих праць, випущеному академічним видавництвом "Наукова думка", — 835 назв. Під керівництвом та за безпосередньою участю вченого проведено двадцять шість наукових шевченківських конференцій. Доповіді українського вченого з проблеми "Шевченко й слов'янський світ" на міжнародних конгресах славістів неодмінно викликають пильну увагу науковців світу.

Плідно працює Євген Кирилюк і сьогодні. Під його

керівництвом готується дванадцятитомне академічне видання спадщини Тараса

Швченка — поезії, прози, щоденників, листів, малярських творів.

ПАМ'ЯТНИК КНЯЖОЇ СЛАВИ

На південній околиці Києва, в мальовничій місцевості неподалік села Пирогів, є урочище Церковщина, де за середньовічних часів існував Гнилецький монастир. За переказами, тут в XI столітті засновник Печерського монастиря св. Теодозій Печерський побудував був скит і церкву Богородиці. Залишки стародавньої споруди були видні ще на початку XIX століття. В 1900—1902 роках на тому місці побудовано дерев'яну церкву. Під час будівельних робіт натраплено на давні фундаменти. Знайдено також цеглу-плінфу, полив'яні плитки від підлоги, фрагменти фрескового тиньку. І тільки в 1976 році київські археологи відкопали фундаменти давньої споруди, що їхнє вивчення закінчилося аж на початку 1980-их років.

Крім фундаментів від колишньої будови залишалися подекуди також нижні частини стін. На них відкрито елементи декору фасадів, а в середині споруди знайдено рештки внутрішнього оформлення (залишки підлоги та фрескового розпису).

За типом Богородична церква у Церковщині була невеликим (10,40 x 9,60 м.), без апсиди, майже квадратним у плані храмом монастирського скиту. Пам'ятник мав усі ознаки стилю, що склався в Києві, і взагалі в Україні-Русі, наприкінці XII століття. Будували церкву досвідчені майстри, певно з печерської будівельної школи, хоч їхні будівничі можливості були дещо обмежені. Вражає безпрецедентний у тодішній архітектурі факт: стіни церкви муровано не на вапняковому розчині, а на

розчині з зеленої місцевої спондилової глини.

Як й інші споруди тих часів, Богородична церква не мала стрічкових фундаментів: чотири внутрішні стовпи було поставлено на фундаментах, для яких викопали самостійні ями. Самі фундаменти являють собою бити цеглу, залиту глиняним розчином. Глибина залягання фундаментів від стародавньої поверхні 93 см, ширина — 150 см, а товщина стін — 92 см. Така значна товщина фундаментів та стін у невеликій споруді може пояснюватися значною висотою церкви та недостатньою міцністю глиняного розчину.

Значно більшою була товщина західної стіни, що в ній знаходились внутрішні сходи на хори (як у П'ятницькій церкві в Чернігові).

У конструкціях Богородичної церкви повністю відсутнє каміння. Стіни складено з цегли-плінфи (широка, тонка випалена цегла), розміри якої становлять 27,5-28 x 22-19 x 4,5 см. Це типова для кінця XII — по-

чатку XIII століття так звана малоформатна плінфа з місцевих строкатих глин, головним чином, червоного, світло-брунатного і темно-жовтого кольорів.

На гуртах цегли немає знаків майстрів, що характеристичне для київської будівельної традиції. Натомість багато цеглин мають хвилясте рифлення на постільному боці і часто сліди від краплин дощу, що падав на них під час сушіння. Дуже важливі відомості про композицію споруди дає внутрішнє розташування стовпів. Їх розставлено дуже широко. Від зовнішніх стін вони відступають на 85 см., а в середині будови відстань між ними дорівнює 3,05—3,20 м. Це свідчить про те, що діаметр купола мав досить значні розміри—близько 3,15 м в середині і близько 4,30 зовні, а бокові неви були дуже вузькими. Отже споруда мала баштоподібний вигляд, а її бокові неви було перекрито не коробовим, а напівкоробовим склепінням, чим створювалася динамічна трилопасна композиція фасадів. Це — най-

знаменніша риса архітектурного напрямку кінця XII—початку XIII століть.

Характеристичною ознакою цього стилю є також відсутність на фасадах напівколон, що було притаманне архітектурі 20—80-х років XII століття. З 90-х років XII століття напівколон замінюються профільованими пілястрами.

Порівняно з такими церквами того часу, як Василівська на Княжому дворі або П'ятницька церква в Чернігові, Богородична церква в Церковщині виглядала скромніше, але була ошатнішою за малий храм у Білгороді (княже місто на р. Ірпені, тепер село Білгородка Києво-Святошинського району Київської області).

Дослідження пам'ятника дали дуже цікаві відомості про його внутрішнє оформлення. В північно-західному кутку споруди було виявлено досить значний фрагмент підлоги з полив'яних плиток, покладених на глиняну підготовку. Плитки розміром 15 x 15 x 2 см. викладено в шаховому порядку. Плитки двох кольорів:

світло-жовтого та темно-вишневого з жовтими і зеленими вкрапленнями, саме такі, як на плитках підлоги в апсидах собору в Білгороді. Про білгородські плитки В. Хвойко писав, що вони “здаються вкритими пелюстками квітів”.

Значна кількість фрагментів фресок дала змогу уявити характер внутрішніх розписів. Фрески було розмальовано на одношаровому ґрунті з добре перемішаного вапняного розчину. Розписи мали яскравий і світлий колорит. В колірній гамі головну роль відігравали червоний і жовтий кольори.

Можна вважати, що постаті були зображені майстрами на червоному тлі, а в орнаментах здебільшого траплялися білий, світло-зелений і синій кольори. Строката колірна гама була значенно для київського монументального живопису. Такий висновок можна зробити з фрагментів фрескових зображень у церквах Більгорода, Василівської церкви в Новому княжому дворі та ротонді в Києві кін-

ця XII — початку XIII століття.

Богородична церква в Церковщині доповнила ряд мистецьких пам'яток епохи

“Слова о полку Ігоревім”, що визначали високий розвиток давньоукраїнської культури.

А. Х.

КОЛИ УВАЖАЄШ СЕБЕ ГОСПОДАРЕМ

Молодого, але вже посірілого Вовка призначили вожаком невеличкого лісу. Радіючи з вияву довір'я, він зразу ж узявся наводити лад. Заборонив наперед зайцям швидко бігати, але вони, ховаючись від Вовка, бігали ще швидше. Наказав білкам не стрибати по гілках, але білки стрибали так швидко, щоб Вовк не міг їх помітити. Роздратований Вовк заборонив воронам високо літати, та вони піднялися так високо, що зникли з Вовчого зору.

“Що мені робити? Як тут керувати, коли ніхто мене не слухає?!”

Довго думав Вовк і врешті вирішив змінити стиль роботи, скасувавши попередні заборони.

Тепер задоволений походжав по лісі і тільки підганяв.

— Чому не бігаєш? — гарчав на зайця.

— Стрибай, бо розірву! — погрожував білці.

— Розлітайтесь на сто вітрів! — гукав на ворон.

І всі його слухали. Вовк був захоплений своїми організаторськими здібностями. Почував себе справжнім господарем. Розумним та авторитетним.

Валерій Моруга

Луцьк

*

Гадюка сказала своїй потворній доньці:

— Хочу, щоб ти плазувала не покрученими, а прямими шляхами.

Донька відповіла:

— О, мамо, якщо ти покажеш мені, як іти прямою дорогою, я з радістю наслідую твій приклад.

Мораль: хто чує поради, хоче бачити і приклад.

Муххамед Махді

Пепетеля *

МУАНА ПУО

Це була маска чокве.

Маска Муана Пуо — дівчини.

З нею танцюють на ритуальному святі.

Овальна маска загострювалася до шиї, заокруглювалася до тімені. Мигдалеподібні очі майже заплющені, сумні. За напівстуленими повіками проглядається прірва. Посередині, паралельно носу, йде виріз, який відхиляється до вуха. Це з правого боку. Виріз опускається до середини обличчя, утворюючи щось схоже на петлю, і повертається до ока. з лівого боку, під оком, два маленькі вертикальні надрізи.

Зовнішній край повік сполучається з вигнутими дугою бровами. Вони зустрічаються над носом, зливаючись в одну лінію. Ніс опускається, злегка розширюючись двома лініями, які розходяться. Закінчується різко горизонтально, що надає йому форми трикутника.

Два рівначки утворюють ледь помітний місток поміж носом і ротом. Майже уявний.

Рот має форму очей, еліптичний, майже закритий. Губи чутливі, вологі, лагідні, що підкреслює сумна темрява між ними.

Утворена різкими лініями, маска має проте спокійний, серйозний, майже суворий вираз.

I

Він поглянув на маску. Його привабив сум очей. Він зупинив погляд на лівій частині. В ній упізнав себе.

А її вразила права половина, в якій вона впізнала себе.

* Пепетеля — то псевдонім Артура Карлюша Маврісію Пештанья душ Сантуша, народженого 1941 року, одного з основоположників молодшої літератури Анголи. Це оповідання побудоване на народній творчості. Тема кохання молодих героїв замикається в релігійному танку племені чокве, що зветься Муана Пуо.

II

Вона хотіла поглянути на лівий бік, але його застувала гора. Він — на правий, але та сама гора стала і йому на перешкоді. Кожен споглядав свій бік, гадаючи, що подолати гору неможливо.

III

Вона прийшла здалеку, з округлого всесвіту. Її життя почалось і йшло по колу. Вона задихалась. Хотіла бути собою, а їй не давали. Дні відходили, округлі, і повертались, повторюючись, округлі. Доки втекла. Коли тікала, не оглядаючись (втеча була стрімка, здавалося навіть, що її не було), згадувала кожну мить радості. Відкриття грудей, перший поцілунок, першу втечу в траву. Але все загубилося в сітях циклів природи. І вона втекла.

І ось ця стрімка, а проте тривала втеча скінчилась. Вона задихалась. Її життя вже не йшло по колу, стала вільнішою. А тим часом день народжувався так само, і ли-

ше спів півня замінив будильник. Велосипедів було мало, машин багато. Життя вже не було округлим, але, повертаючись на те саме місце, пригнічувало. Вона хотіла бути собою і знову не могла.

IV

Аж поки відчула його поруч із собою. Досить було повернутися праворуч, подолати гору, яка їх розділяла, і вона побачила б його очі. Вона здригнулася. Не ставало сміливості подолати гору, розірвати одноманітність днів. Вона відчувала, що прірва десь близько, поруч з горою. На схилі панували спокій і монотонність. А на вершині гори, де сонце сяяло вихором найнеймовірніших кольорів, — туга за невідомим.

V

Він проріс у пустелі.

Біле безмежжя піску не покидало його. Зір не сягав далі лінії білості. Він стоимився від пестощів піщинок, що поколювали його тіло.

Він біг прямо перед себе, пустеля була обабіч нього і під ним. Біг, аж поки дістався до того місця, де не було піску.

VI

Він знав, що вона поруч з ним. Бачив у ній те, на що всі сподіваються. Відчув мрію, якої ніхто не досягає, але пошук якої струшує овальні всесвіти, деформуючи їх. Знав: вона була його пошуком, який став його життям.

Не дивлячись, помітив її неспокій. Він знав: один його порух здатний змінити обличчя дріб'язкового світу, в якому вони перебували. Їх розділяла гора. Що з того? Одної гори замало супроти фантазії.

Та він хотів, щоб перший крок зробила вона. Що це — гордість? Острах? Кволість? Цього він не знав. Можливо, фантазія. Тому й чекав, задиhaючись, розглядаючи пірву, яка його жажала.

VII

Небо було блакитне, часом сіре. Трава жовта, а ко-

ли йшов дощ — зелена. Брунатні стовбури дерев, зелено-блакитне море, біла піна. Отже, кольори були округлі.

Бог створив світ, круків і кажанів, що рухались за циклями життя і смерті. Кажани добували мед крукам, а самі живилися їхнім послідом. Круки каркали, така була їхня функція. Проте каркали вони тільки тоді, коли хотіли.

Пташки співали, і комахи дерлися вгору по сухих стебелінках. Дивовижні барвисті квіти щебетали в траві.

Бог створив світ округлим, послідовним, довершеним.

Він встановив єдиний закон: ніхто не сміє підніматись на гору, вищу за небо, туди, де Сонце було блакитним і кидало рожеві списи. Круки були незалежні в тому округлому світі. Каркали, коли хотіли. Так, чи інакше, кажани й надалі добуватимуть їм мед, яким вони харчуються. Цей мед даватиме їм силу карати кажанів, вимагаючи від них сумліннішої роботи. Бог навчив їх діяти. Навчив, щоб і вони

не піднімались на гору, бо всесвіт зруйнується, і буде хаос. Бог справедливий, каркали круки. І змушували кажанів повторювати божественні повчання.

Круки були незалежні в тому округлому світі.

Але кажани прагнули світла сонця. Піднявшись на гору, вони побачили б, що Сонце не жовте, а небо не блакитне й не сіре. Тоді кажани повстали б і поїли б самі увесь мед — страву круків.

У ритуальній церемонії круки кружляли по колу, не осмілюючись піднятися на гору і не даючи це зробити кажанам.

VIII

Зруйнувати все. Сміятися зі смішного. Зламати заборони й умовності. І бігти з нею, взявшись за руки, на вершину гори, де сяє Сонце і трава рідка. Бігти, вхопивши її за руку, і потім впасти, задихаючись, в її обійми, на квітучі трави. Дивитись у небо вниз, зелене, фіолетове, безбарвне, у блакитне Сон-

це, що кидає рожеві списи без запаху й гостряків.

Цілувати її, і світ зупиниться. Цілувати її, і далекі хвилі заспокояться і перестануть накочуватись ніжно на білі піски пустель.

Цілувати її...

Але він не ступив першого кроку, щоб подолати гору. Це мусить зробити вона. Їй обирати поміж спокоєм і вируванням Сонця.

IX

Вона відступила від того, хто йшов за нею. А він ступив у протилежний бік.

Описавши еліпсу, вони наблизились одне до одного, не бачачи одне одного, не бачачи себе. Вона проклинала силу, яка штовхала її до нього. Він, задихаючись, зиркав крадькома на її рухи, не бачачи її.

Так було, поки вони повернулись у вихідну позицію. Вона дивилась у праве око, він — у ліве.

Сумне чекання, в якому кожен відчував другого.

Вона повинна була обрати.

НАСТУПНА НАША ПОДОРОЖ
В УКРАЇНУ І ДО УКРАЇНСЬКИХ
ЦЕРКОВ МОЛДАВІ
АГЕНЦІЯ СКОП Й НАША ГАЛЕРЕЯ
НАМІТИЛИ ТУРУ "РОМАШКА"

8 — 27 ЛИПНЯ 1985 РОКУ

Провідник: Ольга Колянківська

Ціна з Нью Йорку: 1.799 ам. доларів

Ціна з Торонта є біля 2.300 кан. дол.

**Кількість місць обмежена. Зголошуватись,
просимо, заздалегідь.**

8 липня Свіссер до Будапешту

- 9 — 10 „ Будапешт і поїзд до Львова**
- 11 — 15 „ Львів**
- 15 — 19 „ Київ (Канів) Чернігів**
- 20 — 22 „ Чернівці**
- 23 — 25 „ Сучава (подорож автобусом)**
- 25 — 27 „ Букарешт і поворот до Нью Йорку**

Українські церкви в Молдавії слав'яться на весь світ своїм розмалюванням та мальовничістю. Угорщина й Румунія, за своїм способом життя й економічним стандартом є унікальними в соціалістичному блоці. Отже скористайтесь нагодою з ними познайомитися. Вчасніше зголошення запевнить вам місце!

Х р о н і к а

УКРАЇНА

БІЛИЙ ВІТЕР

Сивію, брате мій, сивію,
і сам не знаю, що зі мною...
У білий вітер, у завію
лечу, пірнаю з головою.

Чи це холодний сніг нахлинув,
чи цвіт вишневий у розмаї,
чи завірюха тополина —
не знаю, брате мій,
не знаю.

Не знаю, що це так біліє
і так безжально сліпить очі.
Перед очима білі змії
крильми колючими тріпочуть.

Щось так неждано заболіло
над золотими берегами.
Закружеляли заметілі
і в серці випали снігами.

Та як же цвіт я приморозив?
Нічого я не розумію...
Стоїть веселка при дорозі.
Сади цвітуть.
А я сивію.

Сивію, брате мій,
сивію...

Петро Перебийніс

У РІДНОМУ МОЄМУ КАМ'ЯНЦІ

Зітре світанок синю темінь ночі
І визріють на сході промінці...
Ви слухали, як горлиці туркочуть
У рідному моєму Кам'янці?!
Свічки квітневі палять ніжні квіти,
У веж весняний усміх на лиці.
Усім вікам, століттям молодіти
У рідному моєму Кам'янці.
Млин часу ночі й дні не перемеле,
Зостануться навек місця оці...
Ви слухали легенди про Кармеля
У рідному моєму Кам'янці?!
Стара фортеця...
Час той мов повториться...
Живе минуле в кожному камінці...
Послухайте, як дихає історія
У рідному моєму Кам'янці!

Віктор Гончарук

ВЕСНА

Вже проросла картопля у підвалі,
у зимових перинах мліють гуси.
А вишня все чекає: що ж там далі,
як зацвіте, як білий цвіт обтрусить?
Що буде годувати зав'язь власну,
що ягоди примнуть її, обтяжать,
іще не знає... Та й нашо дочасно?—
весна пройде, а літо все розкаже.
Зима розкаже про січневу книгу —
від квітня так до січня дуже

близько!

...А найсолодшу ягідку достиглу
прийде й зірве якийсь собі
хлопчисько.
І стільки ще усього скажуть небо,
туман досвітній, теплий дощик
літній,
і капання роси, і пташий щебет,
і гілка, що розквітла — на дровітні.

У бігу літ, у часі скороплиннім
теперішнє обернеться в колишнє...
І соловей, що обіцяв калині,
а днює і ноче — біля вишні.

Марія Барандій

Конференція письменників і педагогів. — У львівському Клубі літераторів відбулася розмова з участю письменників і педагогів про необхідність присвятити більше уваги підвищенню рівня викладання української мови і літератури. Голова Спілки письменників Роман Лубківський поділився своїми власними думками і спостереженнями над роботою шкільних літературних гуртків та музеїв.

У львівському Драматичному театрі ім. М. Заньковецької. — Новий сезон почав театр виставою "Марія Заньковецька" за п'єсою І. Рябокляча, яка вже довгі роки не сходить із сцени. Підготовляється п'єса львівського автора В. Босовича "Довбуш", що є поетичною

версією фольклорного матеріалу. У репертуарі заньківчан є також п'єса італійського драматурга Едуардо де Філіппо "Неаполь — місто мільйонерів" та Вільяма Шекспіра "Отелло".

У львівській Філармонії. — Відбулися концерти до 300-річчя від дня народження композитора Й. С. Баха та Г. Ф. Генделя, до 75-річчя від дня народження А. Кос-Анатольського. У дальшій програмі концерти провідних хорів України — Київського камерного хору імені Б. Лятошинського та Прикарпатського ансамблю пісні і танцю "Верховина", а також ансамблю пісні і танцю з міста Хмельницького "Подоланька". Виступатимуть також тернопільський молодіжний ансамбль "Надзбручанка" й естрадні ансамблі "Кобза" (Київ), "Панорама" (Вінниця) й "Россава" (Черкаси). Серед закордонних виконавців гостюватимуть естрадні групи — югославська, угорська і чехословацька та чеський ансамбль старовинної музики "Рожиберська капеля". А з інших республік СРСР: Молдавська капеля "Дойма", калмицький "Тюльпан", чукотський "Ергірон", вірменський "Оровел" і грузинський "Асі".

Еволюція поета. — Віталій Коротич, колись майстер чистих літературних форм, еволюціонував у

прикладні форми памфлетного типу, спершу в прозі, а тепер і в поезії. Ось вийняток із поеми-плату "Протистояння" ("Вітчизна" ч. 12, 1984):

Ось торжище.

Сьогодні вранці

Людина з костуром в руці

Кричала тут: "Ах ви, поганці!

Хто ж вам дозволив торги ці?!

Порозгортали тлусті крила

І совість душ вам не дере!"

Щоката баба процідила:

"Не хочеш — не купуй! Не тре..."

У торжища невмиті грабки

Виляскують над грішми лунко.

В гендлярки погляд — наче крапка,

Поставлена в кінці рахунку.

Ах, весело ж вони торгують,

Хрипкоголосе вороння!

Вони зі мною ворогують

Щокілограма і щодня.

Прозорі, мовби ті примари,

І незворушні, наче дот...

Шепочуть: *Маю окуляри..."

Шепочуть: "Маю анекдот..."

Душа з карбованцем в долоньці

Стоїть — всеможна і гладка,

І сє торжищу, мов сонце,

Ясне кружальце п'ятака.

...Я пам'ятаю плямкіт ринку

В літа, коли біда прийшла.

За хліба плісняву скоринку

Перекупка з нас кров пила.

Вона й тоді смачненько їла

І з пикн витирала піт.

Її немите брескле тіло

Чужинцям слалось до чобіт.

Немов мідяк слизький, холодна,

Вона не мерзла, влита в лій,

Продати ладна що завгодно

І вам, і всім, хто платить їй.

Продасть і джинси,

й анекдоти,

І зливок бресклої пільми...

О торжище,

ти дуже доти,

Допоки нерішучі ми.

Допоки ладні ми терпіти

Твої бляховані столи...

Археологи відкрили фундаменти трапезниці з 1108 року. — На центральному майдані Києво-Печерської лаври, поблизу дзвіниці, осілася земля і виринула частина дуже старої стіни, викладеної із цегли-плінфи. Археологи подумали спершу, що це частина зруйнованого Успенського собору. Але далші розкопи виявили, це частина монументальної споруди княжої архітектури, яка добре збереглася. Із землі почали у великій кількості виймати уламки фресок, поливні плитки підлоги, а потім і цілі її фрагменти, прикрашені мозаїкою. І, нарешті, залишки справжнього давньо-українського посуду.

Дослідження встановили, що це знаменита кам'яна трапезниця, про яку згадується в літописах. Зве-

дено її 1108 року коштом мінсько-го князя Гліба Всеславича. Досі уважалося, що підвалини цієї трапезниці були “накриті” великою монастирською трапезною, побудованою у XVIII сторіччі.

Археологічні знахідки при будові газопроводу. — Трансконтинентальний газопровід Сибір—Західна Європа перетинає землі восьми областей України. Працюючи в контакті з будівельниками археологи виявили чимало скитських поховань, особливо на терені Київської і Черкаської областей. Останнім часом в районах Кримської, Миколаївської та Херсонської областей знайдено при будові зрешувальних систем, кілька поховань з масками. Вони належать до катакомбного періоду людської історії, що віддалений від наших днів на чотири й більше тисяч років. Ці матеріяли істотно поповнили знання історію заселення степової зони України від найдавніших часів.

Білій Церкві — 950 років. — Біла Церква, місто над Россю, було засноване князем Ярославом Мудрим як фортеця перед нападами кочовиків. Спочатку воно звалось Гюргев. Після зруйнування ордами Батія, воно відродилося під новою назвою. Його історія тісно пов'язана з козацькими повстаннями К. Косинського й С. Наливай-

ка та визвольною боротьбою гетьмана Богдана Хмельницького. Сьогодні це місто має 180 тисяч мешканців. На його території знаходиться відомий дендропарк “Олександрія”. Бував там Тарас Шевченко, працював композитор К. Стеценко, архітектурною пам'яткою є козацький Миколаївський собор з 1706 року. Тепер це місто — великий індустрічний центр (одна з найбільших фабрик гумових автових опон в СРСР).

Названо вулицю іменем вояка, що поляг в Афганістані. — У Дніпродзержинську (раніша назва: Кам'янське) присвоєно одній з нових вулиць ім'я Олександра Стовби. Цей 22-річний поет був — як подано в пресі — “офіцером, командиром мотострілецького взводу. При виконанні патріотичного й інтернаціонального обов'язку героїчно загинув в Афганістані. Не думаючи про небезпеку, що йому загрожувала, прикрив собою своїх бойових побратимів-однополчан”. Олександра Стовбу прийнято посмертно в члени Спілки письменників України, але збірку його віршів випустило не київське, але московське видавництво — “Молодая гвардія”.

Премія Тичини російському поетові. — Премію ім. Павла Тичини “Чуття єдиної родини” Спілка

письменників України дала російському поетові Є. Долматовському за текст "Пісні про Дніпро" і документальну повість "Зелена брама" та Петру Ребру за його вірші "Полюс братерства".

Перший виступ дитячого музичного театру. — У Києві започаткував свою діяльність новий Державний дитячий музичний театр — прем'єрою фантастичної опери Миколи Лисенка "Зима й весна", що відбулася 1 лютого. До складу театру ввійшли молоді солісти оперних театрів, недавні випускники консерваторій та училищ. При театрі створено Республіканський центр естетичного виховання дітей і юнацтва.

Новий рік в Будинку літераторів. — Під Новий рік прибули до Київського республіканського будинку літераторів аж чотири самодіяльні ансамблі з Чернігівщини. На сцені влаштовано інтер'єр сільської хати, де готуються до Щедрого вечора: ставлять узвар, кутю на покуті, встелений сіном. Раптом стук у вікна і чується знадвору: "Дядьку, тітко, благословите поколядувати!" — "Та колядуйте, добрі люди!". І на залю лине: "Добрий вечір тобі, пане-господарю! Радуйся, ой радуйся, земле,... рік новий народився". Так то, із зміненними словами, виконувалися старовинні коляди і

звичаї. Господарем цього новорічного вечора був поет Олекса Ющенко.

Виконання опери Д. Бортнянського, що уважалася загубленою. — Через 206 років після її створення відбулася в Колонному залі Київської філармонії новітня прем'єра опери Дмитра Бортнянського "Алکید". Відродженню в концертному виконанні його твору передували довгі, наполегливі розшуки. Поодинокі фрагменти твору пошастило знайти в Ленінградській публічній бібліотеці, в Національній бібліотеці В. Британії та в Конгресовій бібліотеці у Вашингтоні. Так то зібрано повний текст. Концертну прем'єру виконала камерна оркестра філармонії під керівництвом А. Шароева. Тому 206 років цю оперу поставлено було в театрі Ст. Самуель у Венеції, де та опера була написана. Алکید — це одне з імен легендарного Геракла.

Виставка акварель Сергія Григор'єва. — У державному музеї українського образотворчого мистецтва в Києві відбулася виставка 93 творів визначного українського маляра, виконаних протягом 1982-84 рр. Девізом виставки були — "Природа і діти". У картинах відтворені краєвиди підміських київських осель: Кончі-Заспи і Кончі-Озірної, де живе мистець.

Давній Пантікапей. — Пантікапей, це давнє місто на території Керчі, засноване на початку VI століття до Христа грецькими переселенцями з Мілету та інших місцевостей Греції. Після утворення Боспорського царства (кінець 5 ст. до Хр.) Мілет став його столицею. Розкопки на горі Мітрідат почалися ще в минулому столітті. Знайдено там руїни акрополю, де стояли храми, царський палац та інші будівлі. Оточували Пантікапей оборонні мур з баштами. На жаль, більшість пам'яток, знайдених під час розкопок, приміщено в лєнінградському Ермітажі і тільки незначна частина є там, де всі вони повинні б бути— в Керченському державному історико-археологічному музеї.

СРСР

Новий керівник. — Після смерті Константина Черненка Політбюро обрало новим керівником Михайла Сергієвича Горбачова. Він народився 1931 року в селі Привольне, Красногвардійського р-ну Ставропільського краю (кол. Кубанщина) Закінчив юридичний факультет й опісля Ставропільський сільськогосподарський інститут (заочно). До 1978 року працював у Ставрополі (секретар міському й секретар крайкому КПРС (а опісля в

секретаріаті ЦК КПРС. У Москві, порівнюючи він нова людина. У Ставропільському краї, серед численних національностей, українці за числом є другими після росіян.

Кожний розумний по-своєму. — Назвавши свій жест історичним виявом доброї волі, Радянський Союз зобов'язався письмєнным договором відкрити частину своїх атомних заводів для ітернаціональної інспекції. Договір був підписаний у Відні з Міжнародною агенцією атомної енергії, що вперше у цьому році матиме змогу перевіряти нуклеарну індустрію СРСР.

Але ж... Контрольованими будуть лишень нуклеарні станції старшого типу. Ітернаціональна агенція атомової енергії була встановлена в 1957 році з метою пропагувати мирне користування атомною енергією й запобігати перетворенню цивільних заводів на військові. Самі ж військові нуклеарні заводи їй не підлягають. Отож це договорення має вже тільки історичне значення. Перевірка цих нуклеарних станцій відбудеться ще перед вереснем 1985, бо тоді буде в Женеві конференція представників усіх 120 держав, які підписали були цей договір й СРСР виступить там в ролі дисциплінованого члена. Не дарма ж то від імені радянського уряду

підписав договір — вірменин Андрей Петросян.

Космічна зброя, але лише проти астероїдів. — Газета “Ізвестія” повідомила, що радянські астрономи мають своє власне плянування Зоряної війни, але воно стосується тільки інвазії з космосу. Астрономів турбує можлива колізія між Землею й астероїдами — невеличкими планетами, які кружляють довкола Сонця. Вони створили вже спеціальну Оборонну службу, яка слідкує за ходами астероїдів і комет. За їх обрахунками, теперішні військові ракети можуть знищити астероїди проміром до одного кілометра. Тому й потрібно кругом Землі створити оборонний обруч ракетних гнізд, що були б готові в кожній хвилині запобігти лихові.

Вперше такий плян виринув був ще в 1968 році, коли астероїд Ікар летів у напрямку Землі, — пишеться в “Ізвестіях”. Радянські ракети були наготові, але Ікар пролетів повз нашої планети.

КАНАДА

Економічна комісія рекомендуватиме вільну торгівлю з США. — У фінальному своєму звідненні Економічна комісія, очолювана колишнім ліберальним міністром фінансів Мекдоналдом, що відомий

як економічний націоналіст, поручатиме договорення з США про обопільну вільну торгівлю, бо взаємини між обидвома державами змінилися.

“Коли б ще два з половиною роки тому були запиталися, чи я заявляюся за вільну торгівлю з США, я рішуче відповів би був — ні. Тепер я розумію, що ми потребуємо глобального договору, бо Канада мусить перевірити своє місце в світі. Наша економічна позиція вже не така добра, як була раніше.”

Звідомлення буде офіційно опубліковане щойно в половині червня і його деталі ще не устійнені остаточно. Невідомо, чи комісія поручатиме знесення всіх торговельних обмежень, чи стосуватися це буде тільки поодиноких ділянок торгівлі.

Пробні польоти кризових ракет. — У 1983 році був заключений договір між Канадою й США, що дає право американським збройним силам випробовувати на канадській території кризові ракети (не більше 6 випробувань впродовж одного року). У перших трьох місяцях 1985 року відбулося три такі проби в Західній Канаді. Неозброєна ракета була випущена американським літаком В-52 над Бофортським морем. Вона пролетіла вздовж Мекензі Рівер Валлей, паралельно до

Рокі Мавнтенс, опісля біля Давсон Крік повернула ліворуч до канадійської військової бази біля Прімроз Лейк в Алберті. Її супроводило два літаки з контрольними системами, що могли в потребі перейняти контролю. Респектуючи договору, ракета пролітала не ближче 8 кілометрів від людських осель.

Полегшені роздовові процедури. — У найближчих тижнях канадійський парламент схвалить поправку до Роздовового акту, яка даватиме змогу подружжям одержати розвід по році часу. Вона вилімінує також вимагані досі причини, пов'язані з винною, такі як подружжя зрада чи жорстокість. Єдиною причиною розводу буде саме розбиття подружжя.

Полегша для тих, хто одружується з канадійцями. — За новим законом, подруги канадійських громадян можуть старатися про резиденційне право в самій Канаді. Раніше ті, хто перебував в Канаді з візами на тимчасове перебування, одружившись з канадійцями, мусили виїхати і старалися про постійне перебування з-поза Канади. Це спричинювало довгу розлуку між подругами.

Телевізія в судівництві. — Канадійський уряд вирішив фінансувати на рік часу експериментальну ко-

мунікацію між Найвищим судом в Оттаві і студіями в містах: Ванкувері, Едмонтоні, Калгарі, Вінніпегу, Торонті, Монтреалі і Галіфаксі. Адвокати, апелюючи до Найвищого суду, не муситимуть їхати до Оттави, щоб презентувати справи й аргументи, а лиш вияснять їх судам через телевізію, передану шляхом сателіта (супутника). Це заощадить їхнім клієнтам і їм час та гроші.

США

Як през. Реген очарував паню Татчер. — Відомою є байка про сороку, яка випустила з дзьоба сир, почувши компліменти. Вона повторилася підчас візити англійського прем'єр-міністра у Вашингтоні. Пані Татчер їхала з наміром домогтися зміни американської економічної політики, в наслідок якої англійський фунт упав рекордно низько, спричинивши в Англії найбільше безробіття від часу Другої світової війни. Вона мала протестувати також проти дальших американських зброєнь і зокрема космічної зброї, тай загалом проти всякого роду "долярового колоніалізму". Але про це все забула, коли президент Реген запросив її промовляти до об'єднаної сесії Сенату й Конгресу США та опісля під

час вечері в британській амбасаді з нагоди 200-річчя дипломатичних зв'язків між Британією й США підніс тост за паню Татчер. Він пригадав у своїй промові тісні взаємини між Черчілем і през. Франкліном Рузвельтом в часі Другої світової війни та приятельський альянс під час Холодної війни президента Джона Кеннеді й прем'єр-міністра Гарольда Мекміллена, а тоді закінчив словами: "Нехай мені буде можна сказати моїй приятельці, прем'єр-міністрів, що я широко бажаю би, щоб до цього любовного списку додати ще два імена — Татчер і Реген".

Почувши це, пані Татчер зразу ж заявила: "Я не думаю, що президент Реген потребує поради, як обнизити свої дефіцити... Я бачу добру волю це зробити, але залишається питання — до якого рівня обнижувати і як це вчинити". Забулися також швидко всі ті милі слова й обіцянки, дані в Лондоні Михайлові Горбачову, що стосувалися "космічної" зброї. Прем'єр-міністр Татчер тепер беззастережно заявила по боці през. Регена й Америки.

Виступи Джорджа Шульца і Каспара Вайнбергера перед Сенатським комітетом. — Державний секретар і секретар оборони вперше від 1961 року виступили перед сенатським

комітетом, щоб вияснити потребу схвалення мультімільйонного плану розбудови американського ядерного арсеналу, всупереч протестам СРСР.

Заявивши, що американці сьогодні більше однозгідні щодо своєї закордонної політики, як будь-коли досі від часу закінчення В'єтнамської війни, Шульц сказав комітетові, що США вважають своїм першим завданням закінчення гонки зброєнь і створення клімату співпраці з СРСР. Але тому, що СРСР може інколи пробувати порушувати наші інтереси, ми ніколи не сміємо ставити наше бажання добрих взаємин так високо, щоб не помічати акцій, які підривають підвалини тривалого співіснування. Ми рішені відповідати на них відплатними діями і санкціями. Виступаючи рішучо і здетерміновано, матимемо завжди відчинені двері для конструктивних можливостей".

Каспар Вайнбергер обстоював потребу проведення програми стратегічної модернізації, щоб бути сильними. Шульц і Вайнбергер виступали проти більшого обмеження оборонного бюджету, бо це послабило б позицію США в переговорах з Радянським Союзом, який не робитиме поступок, якщо дістане на підносі односторонні добровільні американські розброєння.

ЗАХІДНА НІМЕЧЧИНА

Проблеми посилюються. — Сорок років після закінчення Другої світової війни, Західна Німеччина — яка вважається правним спадкоємцем держави, що її почала, все ще перебуває в стані політичного безладдя, спричиняючи щораз нові клопоти своїм союзникам і приятелям.

Бонн перебуває у політичній дилемі, ставши жертвою своєї власної повоєнної політики. Проблема є те, що західні німці не можуть погодитися, як їм відзначати закінчення війни в 1945 році. Чи враз із альянтами святкувати кінець диктатури й найчорнішої епохи німецької історії, чи оплакувати кінець своїх національних мрій про славу і могутність... Сьогодні все ще дискутується у Західній Німеччині це болюче питання, чи відзначати і як відзначати сорокові роковини капітуляції нацистського Райху. Це не тільки проблема національної честі, але й конфронтація реальних проблем.

Західна Німеччина має біля 14 мільйонів громадян, які втекли або були виселені із Сілезії, Поморя, Східної Прусії і Судетів. Вони об'єднані у Федерацію втікачів, якої головою є Герберт Чая, що його

вже дев'ять разів обирається до парламенту. Він заявляє: "Німецьке питання далі залишається відкрите і національна свідомість Німеччини мусить бути збережена живою в усіх її частинах".

Уже перший президент Західної Німеччини Теодор Гойс відкинув був принцип "колективної вини" за нацистську еру і злочини, але він прийняв "колективну національну відповідальність і сором". Перший канцлер Конрад Аденавер наладнав приязні зв'язки з Францією, зустрівся з Давидом Бен Гуріоном і зобов'язалися платити відшкодування жертвам концтаборів. Канцлер Віллі Брандт нав'язав сусідські зв'язки з Польщею і Чехословаччиною, ставши навіть на коліна перед пам'ятником у варшавському гетті.

Але цього упокорення стало вже забагато новій німецькій генерації політиків. З американською допомогою Західна Німеччина перетворилась в індустріюну потугу та військового партера. Це для генерації Гелмута Коля є символом реакбілітації й очищення з прогріхів минулого. Вони хочуть формально закінчити з минулим — "Досить є досить". Спікер парламенту, політик повоєнної генерації, висловив це так: "Багато німців не бажають довше бути нап'ятованими. Вони

втомилися ходити у волосінницях з головами, посипаними попелом”.

Тільки недавно боннський парлямент остаточно анулював присуди нацистських судів. Це сталося щойно після смерті останнього судді, що їх підписував. Отже не дивно, що німці не можуть погодитися між собою, як їм відзначати і чи відзначати роковини 8 травня 1945.

КИТАЙ

Жахливі наслідки законів, що обмежують приріст населення. — Обраховують, що в Китаї щоденно убивається біля трьох тисяч дівчаток і ситуація погіршується з кожним місяцем. Це жахіття є наслідком намагання обмежити родини до однієї лише дитини. Серед китайського населення хлопці завжди цінилися вище від дівчат, тому й убивання дівчат бували частими. Перепис населення в 1982 році виявив, що на 100 жінок припадало в Китаї 106 чоловіків. Отже навіть за нормального стану кожного року гинуло біля пів мільйона дівчат. Але останні статистики показують, що тепер лиш одна дівчинка на п'ять хлопців має шансу дожити першого року життя.

В одному селі втоплено було за два роки 40 дівчаток. В іншому — із восьмиро дітей, народжених в

1982 році, вижило троє хлопців, а з п'яти дівчат — три втоплено, а дві покинуто. Навіть і в містах, де вбивства дітей є рідшими, в 1982 році серед однорічних дітей припадало 111 хлопців на 100 дівчат, отже біля мільйона дівчат було убито.

Тепер майбутні наслідки цієї політики почали вже непокоїти владу і прем'єр-міністер Жао Зіян звернувся із закликом до народу охороняти життя немовлят-дівчат і їхніх матерей. Якщо цей стан триватиме, то за 10-20 років мільйони молодих чоловіків залишаться без пари. Уже й тепер по великих містах зросла злочинність до тої міри, що примусила покарати смертною карою в минулому році біля 8.000 молодих людей, які тероризували населення.

Розв'язати цю проблему нелегко, бо навіть при теперішньому скромному приростові 1.3% — Китай матиме на кінець нашого століття 1400 мільйонів населення, а кількість збіжжя на душу вже тепер є меншою, як була в 1957 році. Китай просто неспроможний прогнати дальших 300 мільйонів людей. Це й причина, що в 1979 році проголошено драконську політику “одна дитина в родині”, згідно з якою нагороджується подружжя, які цього придержуються, та ка-

рається тих, хто цього не робить.

За давнього часу, селянська родина, коли народилася дівчинка, хоч і нерado, приймала її з надією, що другим чи третім, буде хлопець. Тепер дівчинку вбивають.

Стараючись якось направити лихо, деякі китайські провінції вже зарядили, що селянські родини, де батько є самотнім сином, коли народиться їм дівчинка, можуть старатися про дозвіл на другу дитину.

ЙОРДАНІЯ

Договір з Палестинською визвольною організацією. — Йорданський король Гусейн підписав договір із провідником ПВО (ПЛО) Яссером Арафатом, який умовно приймає резолюцію, схвалену Радою Безпеки Об'єднаних Націй, що визнає право всіх національностей Близького Сходу, включно також Ізраїлю, існувати незалежно на своїй території. До цього часу ПВО відкидала цю резолюцію тому, що в ній не згадувалося самотійницьких прав Палестинців.

Йордан і Палестинська визвольна організація погодилися спільно проводити акцію замирення і визнати існування держави Ізраїля, якщо Ізраїль звільнить окуповані арабські землі, включно Єрусалиму.

У 1967 році Ізраїль зайняв Західне узбережжя, включно Старого міста Єрусалиму, що до того часу належало Йорданії. Окупував також Синайський півострів і територію Гази, які належали Єгиптові та Голан Гейтс, що були частиною Сирії. Все це досі знаходиться в посіданні Ізраїля, за винятком Сінаю, що його він повернув Єгиптові в 1981 році.

Король Гусейн та Арафат погодилися в майбутньому створити спільну Палестинську державу, що в її склад входила б також територія Йорданії. Арафат настоює, однак, на тому, щоб Палестина наперед стала самотійною державою і тоді лишень створила конфедерацію з Йорданією.

Перша реакція Ізраїля була вповні негативною. Тому, однак, що Єгипет виявив бажання взяти участь у розмовах на тему реалізації цього пляну та що на швидкій розв'язці палестинського питання настоює Америка, то й ізраїльський уряд виявив також готовість переговорювати, але ставити умову, щоб палестинський народ не був репрезентований організацією ПВО (ПЛО), тобто Арафатом, який очолює визвольну боротьбу. Вимога — нереальна і нездійснима. Мабуть, це лишень спроба проволікати справу, бо Із-

райль уважає палестинців лиш “утікачами”, без жодних територіальних прав.

МЕДИЦИНА

Французи випробовують штучне серце на корові. — Французькі хірурги імплантували штучне серце молодій корові. Воно такої величини, що після 14-місячного випробування могло бути прищене людині. Серце, що з ним експериментують французи, є багато легше від того, що його дано було тьом американцям. І тоді, коли американське серце може бути прищене тільки чоловікам, то французьке служитиме обидвом статтям — чоловікам і жінкам. Зроблене воно із карбон-карбону, легкого й дуже міцного матеріалу, що його створено для космічної технології.

Досліди над цим проектом фінансує Сауді Арабія і їх проводять французькі, західно-німецькі та арабські лікарі. Винахідник цього штучного серця Дідлер Ляпеер сказав, що він створив цю модель, скопіювавши основні різниці між правою і лівою коморами людського серця, що є асиметричними. Найважливіше в цьому винаході — це те, що французьке серце порушується батареєю, яка важить лиш

два фунти, американське ж має 5 кілограмів ваги.

Грипа поширюється дотиком. — Чікагівський спеціаліст, д-р Роберт Вайнштайн дійшов висновку, що грипа передається оточенню радше дотиком, а не повітрям. Бактерії можуть пройти в повітрі не більше метра. Отже люди заражуються найчастіше потисками рук, передачею бактерій з товарами в крамницях тощо. Ми торкаємось руками очей, уст і носа сотні разів денно, навіть не помічаючи цього, отже з потиском руки хворий передає іншим свою хворобу.

Студія впливу світла на людей. — У Нью Йорку відбулася перша наукова конференція, присвячена біологічному та медичному ефектові світла. Виявилося, що сонячне і штучне світло має куди більший вплив на людей, як досі думали. Зокрема він помічається в людей, які терплять на зимову депресію. Вони бувають тоді більше нервові, апатичні, боязливі і сплячі. Коли наближається весна, ці прояви зникають. Психічний стан таких людей значно поліпшується, коли ввечорі і вранці перебувають під яким штучним світлом.

Ще не зовсім відомо, як діє світло на їх організм. Настрій і поведінка регулюються гормоном мелатонін, який втворює в мозку малень-

ка залоза. Можливо, що світло стимулює цю залозу оптичним нервом. Мабуть, інстинктивно відчуваючи нестачу світла, багато людей шукають його взимку в південних сторонах.

Науковці передбачають, що в найближчих п'яти роках наступить багато відкрить у різних галузях вивчення впливів світла на людину: його інтенсивності, кольору, насичення в різні пори дня і року тощо.

Винайдено лікарство проти пістряка простати. — Канадійська медична академія передала до загального вжитку нове лікарство — “Флютамід”, яке зупиняє ріст андрогенних ракових клітин. Його винайшла і продукує лабораторія Шерінг Канада. Почалися також спроби лікувати флютамідом деякі роди пістряка грудей. Лікарство приймається устами тричі на день і місячний запас його коштує 125 доларів. Воно продається під назвою “Евфлекс”. Щорічно в Канаді зареєстровується 5.500 нових випадків рака простати і половина хворих є у віці 45-67 років. Після пістряка легенів, рак простати спричинює серед чоловіків найбільше смертних випадків. Вчасно викритий, пістряк простати можна в більшості випадків вилікувати операцією, або радіацією.

Проблеми, сполучені з відео. — Майже половина людей, які працюють з відео-екранами, відчувають подразнення очей. Статистика Американської оптометричної асоціації виявляє, що число тих випадків щораз зростає. Люди, які не потребували окулярів, тепер потребують. Хто уживав слабших, тепер носить сильніші. Чимало людей відчувають болі голови, мають підпухлі й почервонілі очі.

Як досі, то не встановлено ще зв'язку відео із поважнішими захворюваннями, але вони можуть виявитися в майбутньому. Єдине, що вже встановлено, це те, що близька робота з відео може спричинювати короткозорість. На те, щоб зменшити напругу очей, — кажуть — треба б приміщувати відео в притемнених кімнатах, бо сильні кімнатні світла, посилюють зелене світло відео-екранів.

Хоча б відео виявилось і шкідливим для здоров'я, то ледве чи є вже можливість від нього відмовитися. Сьогодні в США працює вже 10 мільйонів відео-апаратів. До 1990 року їх буде 20 мільйонів і в 2000 році 40 мільйонів американців мусітиме з ними жити.

Хімія замість дентистичних свердликів. — Директор Принстон Дентал Продуктс Інк. повідомив про епохальний винахід, що змі-

нить дентистичну техніку і заощадить пацієнтам багато болю. Замість борування, лікарі застосуватимуть хімічний розчин, що прочищуватиме дірки в зубі, не порушуючи ні здорової кості, ні емалі. Новий продукт Карідекс буде на ринку в США вже при кінці цього року. Інструмент, що ним аплікуватимуть розчин, буде завбільшки олівця.

Нарешті приємне щось для тих, хто любить добре поїсти. — Лікарі Массечусетс інституту технології дійшли висновку, що люди, які полюбляють перекусити між обідом та вечерею, роблять це не із ненажерливості, а тому, що їх мозок потребує хімікалій, що поліпшили б їхній настрій і працездатність. Вуглеводні (цукри, глюкоза, фруктоза) та крохмалі заспокоюють людину і допомагають концентруватися.

МИСТЕЦТВО

Журнал “Нові Дні” присвятив своє січневе число 1985 р. В. Куриликові. — У вступному “Слові” редактор Мар’ян Дальний заявив: “Нинішнє новорічне число присвячуємо найвидатнішому сучасному мистцеві українського роду сл. п. Василеві Куриликові. Десяток при-

чин схилив нас до цього жесту. На перше місце серед них висувається бажання бодай частинно сплатити борг ненавмисного занедбання й познайомити читачів із справжньою суттю його великої мистецької спадщини...”.

Поміщено там статті: “Василь Курилик — маляр двадцятого століття” Юрія Шевельова, “Василь Курилик і його галерея в Ніагара Фаллс” Миколи Колянківського, “Сюїта Курилика” — новий твір Юрія Фіяли” Марії Логущ (розмова з композитором Юрієм Фіялою) та “Джеральд Т. Кемпбелл про Василя Курилика” Юрія Горготи (інтерв’ю з професором і деканом філософського факультету в Ст. Джеромському коледжі Ватерлу університету). Багато ілюстрований комплекс статей, які себе доповнюють, дає, мабуть, найповнішу інформацію про мистця із тих матеріалів, що досі публікувалися в українській періодичній пресі. Отже “борг”, що про нього згадує Редактор, сплачений ним із відсотками.

Покази фільмів і прозірок з творами Курилика. — Старання місцевих організаторів та за участю Галереї В. Курилика в Ніагара Фаллс були влаштовані останнім часом Вечори Курилика: 28 грудня

1984 в Українській-канадійській Фундації у Торонті; 8 і 9 березня — для Союзу Українок у Клівленді; 23 березня — для Клубу Професіоналістів і Бизнесменів у Нью-арку; 31 березня — для Об'єднання Буковинців у Торонті (у Православній церкві на Лонг Бренч); 7 квітня — для організації “Золотий вік” ім. гетьм. Івана Мазепи в Лондоні, Онт. (в Українському центрі).

Керувала показами та давала інформації про Курилика і його Галерею Ольга Колянківська.

Англомовні журнали про Курилика. — Канадійський Медичний журнал “МД”, за січень 1985, помістив статтю Лоренса Саббата під заголовком — **“Бачучи причаєного диявола. Мистецтво В. Курилика”**. Автор є одним із багатьох молодих критиків, що відмічають популярність й особливо ціни творів Курилика, але не можуть зрозуміти суті його мистецтва. Він не знає також основних фактів. Пишучи, що Курилик проілюстрував 14 книжок, він зараховує його до “релігійного універсу” Вілліама Блека — англійського поета й ілюстратора на переломі 18-19 століть. Насправді книжки Курилика були альбомами репродукцій й картин Курилика до його власних текстів, а не ілюстраціями. Блек називав

мистецтво “своїм богом”, а для Курилика воно було засобом вести людей до Бога. Отже їхні “релігійні універси” були протилежними. Абсурдним є також твердження автора, що “в релігійному мистецтві Курилика чиста і радісна людяність не відіграє жодної ролі.” Не подобаються Саббатові і коментарі Курилика до його малюнків. А про серію “Страстей Христових” у цьому огляді творчості Курилика й згадки немає, хоч їм присвячена найбільша із тих 14 “ілюстрованих” книжок, що про них він пише. Стаття Лоренса Саббата супроводиться п'ятьма добримі репродукціями з творів мистця.

Досить дивним збігом обставин, одночасно із статтю Лоренса Саббата, в якій він пише, що “враження із часто гарних картин Курилика зменшується в наслідок того, що він підпорядковує майстерність післанництву”, появилася в езуїтському кварталнику “Компас” стаття пресвітеріанського священника Денніса Олівера під заголовком: **“Тривале мистецтво Василя Курилика”**. Говорячи про обговорювану Саббатовою серію, автор пише: “Тих 48 малюнків, що мандрували по Канаді під назвою “Куриликова візія Канади” неповні відзеркалювали справжню багатогранну творчість мистця. Ці ностальгійні

образи минулого є малою частиною цілого корпусу. Багато-хто погодиться, що коли б не його вперте християнське свідчення (ніколи не боязке й інколи навіть різке), Курилик легше був би добився визнання великого канадійського мистця. Є переконання, що його велич і геній людської і святої духовості ще не вповні визнані. Річ ясна, він не є невідомим мистцем. Серію його “Українського піонера” приміщено в Парляменті. Державні і приватні кінопродуценти фільмували його твори. Його мистецтво репрезентує нашу культуру спадщину в Канаді і закордоном. Музей був побудований, щоб зберігати його найбільшу серію. Курилик був нагороджений орденом Канади...”.

“Шукаючи всеобіймаючого означення його генія, приходять на думку фрази “християнський гуманіст”. Автор цього писання є одним із тих, хто очікує щораз більшого визнання Курилика не лиш як літописця канадського життя, але головню — візіонера і пророка...”

“Як кожний справді оригінальний мистець, Курилик промовляє своєю власною мовою. Ми мусимо вивчити його словник, щоб зрозуміти, що він висловлює своїм мистецтвом... Віра Курилика була

“католицька” у своїй універсальній візії, але й римська у своєму формуванні. Він дійшов до неї крізь бурхливі хвилі розпуки і дякуючи любовному ставленню людей і духовенства, що випадково було католицьке. Ця віра принесла йому зв'язок з українським релігійним корінням, що дивно сполучає трансцендентне із приземним-гуманістичним клопотанням. Його віра була льоальна, католицька, але в жодному разі — не сектанська. Він радше ідентифікував себе з цілою Церквою, і з її величню, але трагічно розрібною різнородністю”.

Ми ось навели тільки вийнятки з цієї чудової статті про Курилика. Про серію “Страстей Христових” автор пише:

“Обійти всі ці образи, слухаючи записаного на стрічці тексту, це велике переживання. Тих 160 образів ілюструють різні стилі Курилика. Одні з них мальовані примітивно-натуралістичним стилем, інші показують безліч деталей найбільшої прецизності. Ангел, що відкочує камінь, зображений із строгими елементами абстракції”.

“Власники галереї, з роду українці, побачивши в Торонті серію “Страстей Христових”, не могли й подумати, що картини могли б бути

поодинці продані. Одна банкова по-
яиша допомогла їх купити, а друга
— побудувати галерею в Ніягара
Фаллс, яка приміщує ще й інші
твори Курилика та інших мистців.
Подружжя М. Колянківських ві-
діграло унікальну роль, пропагую-
чи Куриликову християнську візію
своєю галереєю і публікацією кни-
ги “Страстей Христових”.

“Життя Курилика було строго зу-
мовлене його пов’язанням з канад-
сько-українською духовою спад-
щиною. Серія “Український піо-
нер” розкаже історію паломницт-
ва одного народу до Обіцяної зем-
лі — Північної Америки. Мимо іс-
торичного ворогування, він просла-
вив також спадщину Польських ка-
надійців. А його відданість христия-
нству не перешкодила йому ство-
рити й шанобливу серію “Жидів-
ське життя в Канаді”.

Різномодні малюнки є вікнами
також до складностей внутрішньо-
го життя мистця. Вони стали стеж-
ками для паломництва кожного
глядача і вітальною частиною су-
часної канадійської культури. Вони
встояться”.

Стаття Денніса Олівера проілюст-
рована трьома репродукціями з
творів Курилика, в цьому й обра-
зу “Христос-учитель” з нашої ко-
лекції.

РІЗНЕ

Любов. — У Брадентоні на Фло-
віді відбулася судова розправа:
Гольцапфель, молодший, зажадав
відшкодування 300.000 доларів від
колишньої нареченої Сандри Ме-
річ, яка відкусила в нього кусок
язика, пожувала і задоволено ска-
зака — “Тепер уже ніхто більше,
крім мене, не захоче тебе!”. Голь-
цапфель — старший, батько пошко-
дованого, посвідчив, що в наслі-
док цього каліцтва син має труд-
ність плавно говорити. На суді вия-
вилось, однак, що це так молоді
забавлялися, пробуючи вкусити од-
не в одного язика, отже ризик був
обопільний. До того ж, обидвое бу-
ли підпиті.

Дорога начинка. — На кордоні
між Єгиптом й Ізраїлем єгипет-
ські митники затримали жінку, що
везла в торбині начинену курку.
Виявилось, що в начинці були банк-
ноти, вартості біля 15 тисяч до-
ларів. Єгипетський закон забороняє
вивозити свої гроші і велить декля-
рувати закордонну валюту, отже
гроші skonфісковано.

Де середина Землі? — Старовин-
ні греки вірили, що вона находит-
ся в Дельфах. Там, у святині Апо-
лона, лежав святий камінь, що на-
зивався “амфалос”; у перекладі на
українську мову — це означає

“пуп”. А встановлено це було таким чином, що Зевс-громовержець послав двох орлів з двох протилежних “кінців” Землі назустріч один одному. Вони зустрілися в Дельфах, то їх він і проголосив центром.

Філіппіни матимуть.. офіційну свою мову. — 50 мільйонів філіппінців розмовляють 30 мовами. Зібравшись на конференцію, мовознавці прийняли рішення проголосити загальнонаціональною мовою держави — тагальську, що нею розмовляє населення найбільшого острова Люсон. Тагальська мова належить до індонезійської групи маляйсько-полінезійських мов.

Не любить монархії. — Едові Прессові, що працює водієм вантажної машини для міністерства шляхів Британської Колумбії, звели підписати заяву вірності “Її маєстатові Королеві і її наслідникам”. Він відмовився, хоч за це звільнять його з роботи. “Мене переконують, що, відмовляючись, я зневажаю мою Батьківщину, — сказав Пресс, але я знаю різницю. Я радо присягну на вірність Батьківщині, але не монархові”.

Навіть найнадійніші роди “бизнесу” інколи розчаровують. — У північно-антарійському містечку Шапльо, що має 4.000 населення, кризова ситуація — закривається

єдине похоронне заведення. Причина? Останніми роками кількість похоронів зменшилася в середньому до 30 на рік, а підприємство, щоб просперувати, потребує бодай 100. Якщо “бизнес” не покращає, власник заведення Пітер Стінсон забереться, і міській раді самій прийдеться займатися похоронами.

Хотів би вчинити всіх нас мільйонерами. — У торговця реальностями, Бена Піха, є дуже цікавий плян. Коли б канадієць малн змогу проголосувати, прийняли б його бодай 80% голосів. Хотів би продати Канаду Америці за суму 15,6 трільйонів доларів. Якщо б це зреалізувати, кожен канадієць вище 18 року життя дістав би по мільйонові доларів. Прем'єр-міністер Бріан Малруні став би заступником президента Регена; в сенаті засіло б ще 24 обраних канадськими провінціями сенаторів, які репрезентували б 12 канадійських провінцій (тут уже враховані репрезентанти наших північних територій); канадський долар не мусив би втрачати свою вартість. Багаті канадійські природні ресурси ще збільшили б добробут Америки, спільної нашої батьківщини. Піх не проводив би цієї трансакції безкоштовно, але вдоволився б всього лиш 1-2 відсотками від продажної суми.

